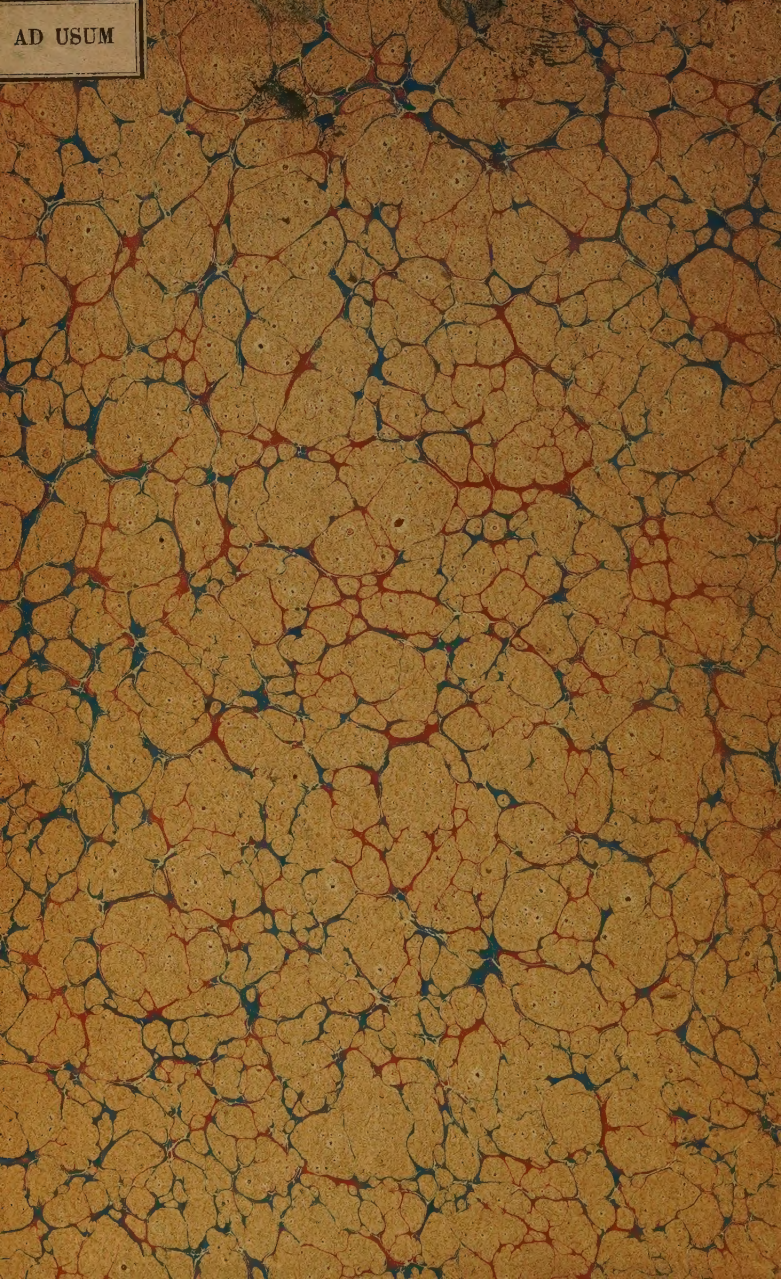
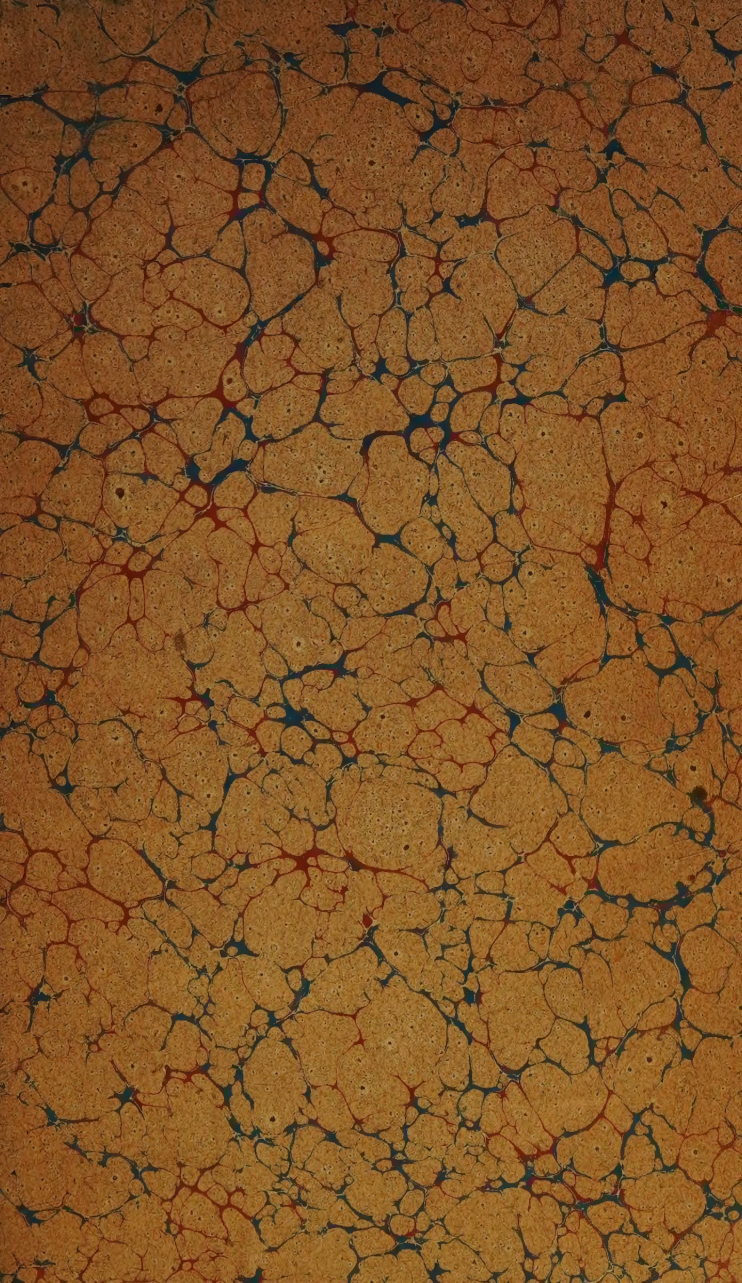
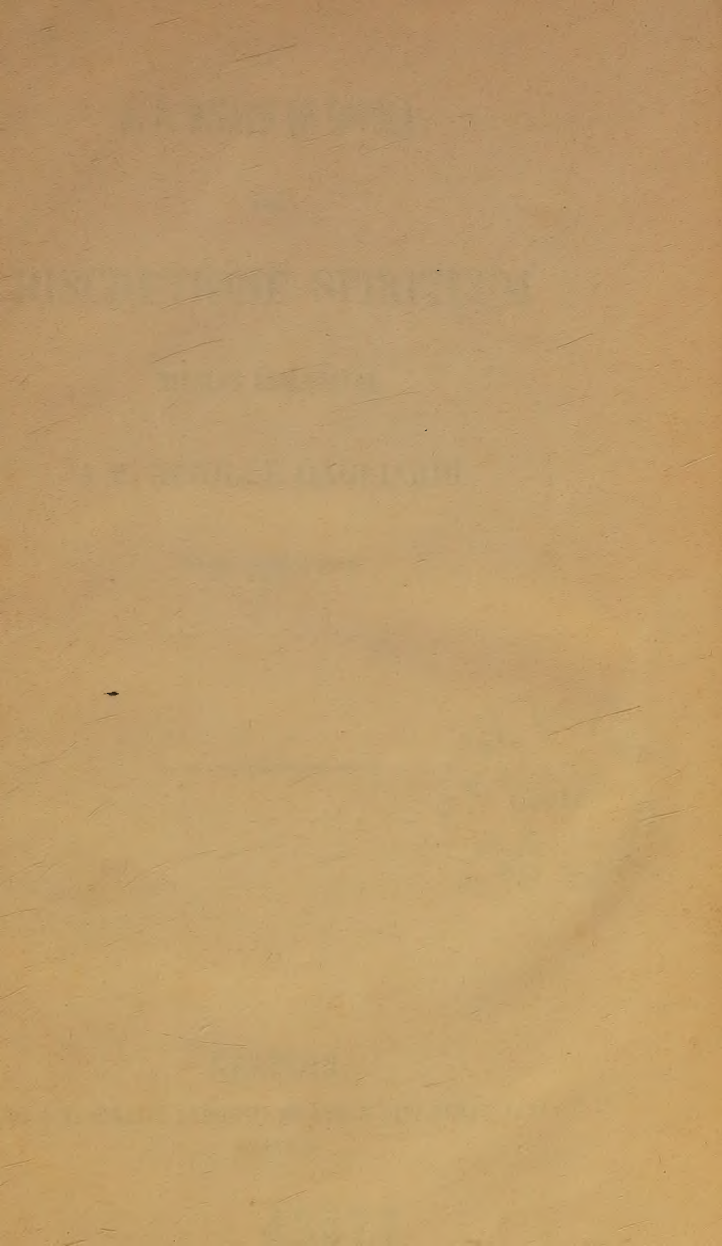

060.32
G121

AD USUM

S. P. IGNATHI DE LOYOLA

DE

DISCRETIONE SPIRITUUM

REGULAE EXPLANATAE

A P. ACHILLE GAGLIARDI

Opus posthumum

NEAPOLI

TYPIS PASCHALIS ANDROSII IN ATRIO DIVI SEBASTIANI

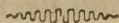
MDCCCLI

42977

Ab illusionibus daemonis in suis spiritualibus exercitationibus caveant, et se contra omnes tentationes tueantur: simul rationes sciant quae adhiberi possint, ut eas superent: et ad veras solidasque virtutes consequendas insistant, sive plures adsint visitationes spirituales sive pauciores: curent vero semper in via Divini servitii progressum facere. *Constitut. part. III. c. 1. § 10.*

ELOGIUM AUCTORIS
EX P. PETRO RIBADENEIRA

In bibliotheca scriptorum Societatis Iesu.

Achilles Gagliardus natione Italus, patria Patavinus, una cum Leonetto et Ludovico germanis fratribus, ipse natu maximus ad vexillum Christi convolavit, nostramque Societatem ingressus est anno salutis 1559, cum aetate, nobilitate, opibus, humanarum literarum cognitione floureret, et in academia patavina magnam sui expectationem una cum duobus fratribus excitasset; quos Simon Rodericius, unus e primis Societatis decemviris, eo loco habebat, ut haud dubie pronuntiaret, si

potestas sibi ē cuncta Italia tres pro arbitratu suo legendi adolescentes fieret, pluribus quam germanos hosce tres naturae dotibus ornatos haud usquam confidere se inventurum.

Achilles deinceps graviores disciplinas, philosophicas nimirum et divinas, excoluit atque etiam explicavit nostro in Collegio Romano acute et pererudite; exorsus a Philosophia de moribus ex Aristotele quam primus ibi, vix annos natus XXV, professus est, insignisque philosophus et theologus est habitus. Tum Roma superiorum iussu primum Patavium deinde Mediolanum commigravit; utrobique sacram Theologiam interpretatus est.

Inde ad agendi regendique munus evocatus, Taurini multos annos Collegio praesuit; post Mediolani et Venetiis, in utraque Professorum domo; ad extremum Brixiae Rector. Quibus in muneribus ea edidit exempla caritatis et humanitatis in Socios, zeli et sollicitudinis in externos, studii in Societatem, qua spiritualibus qualitterariis exercitationibus amplificandam, ut nihil illi ad optimum superiorum nostrorum exemplar defuerit. Singularis fuit in illo animi morumque candor, quo

subditis summam erga se fiduciam faciebat. Sex annis, quibus Brixiae praefuit, solemne habuit scholasticos nostros ad se in cubiculum festis diebus convocare, et cum illis de rebus ad spiritualem profectum facientibus collationes habere: quaquidem industria eos ad perfectionem ita incitabat, ut non minus illis colloquiis quam biennali tyrocinio proficerent.

Interim indefessam quoque operam proximis praestabat: et accidit non semel ut ipse, vel sexagenario maior, mane concionaretur, post meridiem sacram alibi lectionem haberet, sub vesperam ad nobiles viros in Oratorium congregatos verba faceret, et de eodem quidem argumento quod diurnum Evangelium suppeditabat; sed tanta rerum varietate, ut novitas faceret admirationem foecunditatis haurit ex sanctorum Patrum tractatione quos omnes non semel, ab initio ad calcem usque, attentissime pervolverat. Spirituallibus Exercitiis plurimos omnis conditionis, aetatis, sexus, semper instituit. Plures virorum coetus, mercatorum, opificum clericorum, sacerdotum, suis quosque per septimanam diebus excolebat. Coenobia monialium et alia pia loca frequens obi-

bat; omnes verbo et exemplo ad optima quaeque provocabat.

Ad extremum Mutinam delatus, morbum diuturnum totos duodeviginti menses aequo animo sustinuit. In eo memoriae, visus et motricis virtutis usu destitutus sensim, multus fuit in Dei laude et gratiarum actione, multus in seipso suisque facultatibus cum eximio pietatis sensu Numini dedicandis: quarto dein ante obitum mense, ictus apoplexia, totam corporis partem dexteram ita habuit otiosam, ut demum etiam computresceret. Tandem vi mali oppressus animam exhalavit pridie nonas iulias anno Domini 1607, aetatis 70 ex quibus 48 vixerat in Societate; ante annos 32 solemnia quatuor Vota professus. Multa tot inter occupationes scripsit quae singularem praeferunt sensum pietatis; inter quae edita typis sunt:

Catechismus italice compositus, hortatus s. Card. Caroli Borromaei Archiepiscopi Mediolanensis, Mediolani, excusus 1584 in IV.º typis Michaëlis Tini. Multum opera P. Achillis usus est s. Carolus postremis vitae suae annis eumque in visitatione Dioecesis suae comitem sibi ad-

scivit, prout in s. Caroli vita refert Ioannes Petrus Giussanus.

Compendium Christianae perfectionis continens praxim uniendi animam cum Deo. *Opusculum vere aureum, excusum Brixiae typis Francisci Marchetti anno 1611, recusum Neapoli anno 1614, tandem latinitate donatum prodiit Viennae Austriae 1633 typis Michaëlis Rictii, et iterum ibidem 1648. Scripsit etiam latine, sed non edidit*

De interiori Doctrina seu Disciplina hominis interioris. *Opus eruditissimum in folio, quod manu exaratum asservatur in Archivio Societatis Romae. In eo iustificationem hominis a peccato, et tentationes atque militiam iustorum, et progressum in gratia, et habituum malorum extirpationem, et mortificationem vitiosorum affectuum, diligenter persequitur, quae omnia ad viam pertinent purgativam. Praeterea omnium virtutum tractationem complectitur quae ad viam spectant illuminativam. Denique illa etiam exacte explicat quae viae, ut dicitur, unitivae seu mysticae propria sunt. Reliquit etiam:*

Commentaria in Exercitia spiritualia s. Ignatii.

Explicationem Instituti Societatis Iesu.

Meditationes pro omnibus hominum statibus.

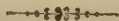
Meditationes de Novissimis, de Peccatis etc.

Varias rationes meditandi, dum recitatur Rosarium B. V.

Quae omnia extant Romae inter manuscripta in eodem tabulario.

S. P. IGNATIUS

IN LIBRO EXERCITIORUM.

*In Examine Conscientiae Generali **

Pro comperto ¹ ponitur triplex incidere homini cogitationum genus : unum ex proprio surgens motu ipsius; reliqua vero duo extrinsecus advenientia , ex boni scilicet vel mali spiritus suggestione.

* In subiectis notis semper indicatur versio litteralis ex autographo hispano.

¹ Praesuppono esse in me triplex cogitationum genus; unum ex propria surgens mea libertate.

Ad motus animae, quos diversi excitant Spiritus¹, discernendos, ut boni solum admittantur et pellantur mali. Advertendum est, quod potissimum conveniunt Exercitiis primae hebdomadae.

PRIMA regula est, quod illis qui facile peccant lethaliter et peccatum peccato addunt, fere solet inimicus noster illecebras carnis et sensuum delectationes obiicere, ut eos teneat peccatis plenos, ac semper cumulum adaugeat. Spiritus vero bonus e contrario conscientiam illorum pungit assidue; et per synderesis rationisque officium a peccando deterret.

SECUNDA, quod aliis hominibus qui se a vitiis et peccatis purgandos curant sollicite, et in obsequii divini studio magis ac magis in dies promovent, immittit spiritus malignus molestias, scrupulos, tristitias, rationes falsas et alias id genus perturbationes quibus profectum illum impediat. Spiritui autem bono ex opposito proprium consuetumque est recte agentibus animum ac vires addere, consolari, devotionis lachrymas ciere, illustrare

¹ *Sentiendos et discernendos aliquo modo, ut etc.*

mentem, et tranquillitatem dare, sublatis obstaculis omnibus, ut expeditius alacriusque per opera bona semper ultra tendant.

TERTIA, quod spiritualis proprie consolatio tunc esse noscitur ¹, quando per internam quamdam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui; nec iam creaturam ullam, nisi propter ipsum, potest diligere. Quando etiam lachrymae funduntur amorem illum provocantes, sive ex dolore de peccatis profluant sive ex meditatione Passionis Christi sive alia ex causa qualibet in Dei cultum et honorem recte ordinata. Postremo consolatio quoque dici potest fidei, spei et charitatis quodlibet augmentum. Item laetitia omnis quae animam ad coelestium rerum meditationem, ad studium salutis, ad quietem et pacem cum Domino habendam solet incitare.

QUARTA, quod spiritualis e contra desolatio vocari debet ² quaevis animae obtenebratio, conturbatio, instigatio ad res infirmas seu terrenas, omnis denique inquietudo et agitatio, sive tentatio, trahens in dissidentiam de salute et spem charitatemque expellens, un-

¹ Quando in anima excitatur motio aliqua interior qua inflammari incipit anima in amore sui Creatoris ac Domini etc.

² Omne (quod est) contrarium tertiae regulae (i. e. dictis in tertia regula), ut, obtenebrationem animae etc.

de se anima tristari, tepescere ac torpere sentit ¹, et de ipsius Dei Creatoris sui clementia prope desperare. Sicut enim consolationi opponitur desolatio, ita etiam quae ab utraque oriuntur cogitationes, sunt inter se prorsus oppositae.

QUINTA, quod tempore desolationis nihil deliberandum aut innovandum est circa propositum animi aut vitae statum, sed in eis perseverandum ² quae fuerant prius constituta, puta praecedente die vel hora consolationis. Quemadmodum enim, dum fruitur quis consolatione illa quam diximus, non proprio suo, sed boni spiritus instinctu regitur; ita, obversante sibi desolatione, agitur a malo spiritu cuius instigatione nihil unquam recte conficitur.

SEXTA, quod tametsi desolatione affectus homo priora sua consilia minime debet immutare ³, expediet tamen provideri et augeri

¹ Et veluti separatam a Creatore ac Domino suo: quia sicut etc.

² Standum firmiter et constanter in propositis ac determinatione in qua erat (homo) die praecedente eiusmodi desolationem, vel in determinatione in qua erat in praecedenti consolatione; quia sicut in consolatione nos magis ducit et consilio suo dirigit bonus spiritus, ita in desolatione malus; cuius consiliis non possumus invenire viam (deduci) ad recte quid decernendum.

³ Valde (tamen) iuvat intense mutare se (sive, modum agendi, ut pugnemus) contra ipsam desolationem: v.g. insistendo magis orationi, meditationi, multum (nos) examinando, et extendendo nos magis (amplius quid agendo) in aliquo convenienti modo faciendi poenitentiam.

ea quae contra desolationis impulsu tendunt: qualia sunt, insistere orationi et meditationi cum discussione sui, ac poenitentiae aliquid assumere.

SEPTIMA, quod, quamdiu premimur desolatione, cogitandum est, nos interim relinqui a Domino nobis ipsis, probationis causa; ut per naturales quoque vires insultibus inimici nostri obsistamus ¹. Id quod possumus haud dubie, assistente nobis iugiter praesidio divino: licet tunc nequaquam sentiatur, eo quod fervorem pristinum charitatis Dominus subtraxerit, relicta nihilominus gratia quae ad bene operandum et ad consequendam salutem ² satis esse queat.

OCTAVA, quod hominem tentatione pulsatum mire iuvat patientiae servandae studium, ut quae vexationibus huiusmodi proprie opponitur et e diametro resistit. Accersenda etiam spes est et cogitatio adfuturæ brevi consolationis, si ³ praesertim per sanctos conatus in sexta regula signatos, desolationis impetus frangatur.

NONA, quod causae desolationis tres sunt praecipuae. Prima, quia propter nostram in

¹ Potest enim (resistere) cum auxilio divino, quod semper ipsi manet, licet aperte illud non sentiat (sibi adesse) etc.

² Sufficiat.

³ Adibendo diligentias (sive conatus) contra eiusmodi desolationem, prout dictum est in sexta regula.

spiritualibus studiis seu exercitiis tepiditatem atque acediam consolatione divina merito privamur.—Secunda, ut probemur quinam sumus, et quomodo in Dei servitium et honorem absque praesente quodam consolationum donorumque spiritualium stipendio nosmet impendimus.—Tertia, ut ¹ certi plane simus, nostrarum virium non esse vel acquirere vel retinere fervorem devotionis, vehementiam amoris, abundantiam lachrymarum aut aliam quamlibet internam consolationem: sed omnia haec gratuita esse Dei dona ², quae si vindicemus nobis ut propria, superbiae et vanae gloriae crimen, non sine salutis gravi periculo, incursuri sumus.

DECIMA, quod fruenti homini consolatione prospiciendum est, quo se pacto gerere poterit, desolatione deinceps occurrente: ut iam inde acrimoniam et robur animi mature comparet ad impetum eius reprimendum.

UNDECIMA, ut ille idem, affluente consolatione, seipsum deprimat ac vilifaciat quantum potest, reputando secum quam imbellis quamque ignavus esse apparebit, desolatione im-

1 Ut det nobis veram notitiam et cognitionem qua intimescimus etc.

2 Ne in aliena domo nidum ponamus, efferendo intellectum nostrum in aliquam superbiam vel vanam gloriam, attribuendo nobis ipsis devotionem vel ceteras partes spiritualis consolationis.

pugnante, nisi per gratiae et consolationis divinae opem cito sublevetur. Contra vero ille quem desolatio molestat, aestimare debet¹, cum Dei gratia se posse plurimum, facileque adversarios suos omnes devicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam et animum suum corroboret.

DUODECIMA, quod hostis noster naturam et morem muliebrem refert, quoad imbecillitatem virium et animi previcaciam. Nam sicut foemina cum viro rixans, si hunc conspexerit erecto et constanti vultu sibi obsistere, abiicit illico animum ac terga vertit; sin vero timidum fugacemque esse animadverterit, in extremam surgit audaciam, et illum ferociter invadit: itidem consuevit daemon animo et robore plane destitui, quoties spiritualem athletam corde imperterritito ac fronte ardua tentationibus videt reluctari²; sin autem trepidet ad primos impetus sustinendos, et quasi animum despondeat, nulla est bestia super terram inimico illo tunc effractor, acrior et pertinacior in hominem, ut cum pernicie nostra malignae obstinataeque mentis suae desiderium adimpleat.

1 Cogitet ille qui est in desolatione, se posse multum cum gratia quae sufficit ad resistendum omnibus suis inimicis, sumendo vires in Creatore ac Domino suo.

2 Os impavidum opponit tentationibus inimici faciendo oppositum e diametro (i. e. contrarium omnino ei quod ipse per suas tentationes praetendit. etc.).

DECIMA TERTIA, quod idem inimicus noster morem insequitur nequissimi cuiuspiam amatoris qui , puellam honestorum parentum filiam , vel uxorem viri alicuius probi volens seducere , summopere procurat, ut verba et consilia sua occulta sint; nilque reformidat magis ac aegre fert , quam si puella patri suo , vel uxor marito illa patefaciat , cum sciat, hoc pacto de votis et conatibus suis actum esse. Ad eundem modum obnixe satagit diabolus, ut anima quam circumvenire cupit ac perdere , fraudulentas suas suggestiones teneat secretas. Indignatur vero maxime et gravissime cruciatur, si cui vel confessionem audienti vel spirituali homini molimina sua detegantur a quibus ita excidere se funditus intelligit.

DECIMA QUARTA, quod solet etiam adversarius imitari aliquem belli ducem qui, obsessam arcem expugnare atque depraedari cupiens , explorata prius natura et munitione loci, debiliorem partem aggreditur. Sic nimirum et ille circuit animam et callide inquit, quarumnam virtutum praesidiis, moralium scilicet aut theologicarum, ipsa vel munita vel destituta sit: eaque potissimum parte, machinis omnibus admotis, irruit ac subvertere nos sperat, quam in nobis minus ceteris firmatam custoditamque esse praeviderit.

REGULAE ALIAE

*Utiles ad pleniorum Spirituum discretionem ,
et secundae hebdomadae potissimum conve-
nientes.*

PRIMA est, quod proprium est Dei et Angeli cuiusque boni veram infundere spiritua-lem laetitiam animae quam movent, sublata tristitia et perturbatione omni quam ingessit daemon; cum hic e contrario sophisticis argumentis quibusdam , veri speciem praesef-ferentibus , laetitiam illam in anima repertam oppugnare soleat.

SECUNDA, solius est Dei consolari animam, nulla praecedente consolationis causa , cum sit hoc proprium Creatoris, suam ingredi crea-turam et illam in amorem sui totam conver-tere, trahere et mutare ¹. Causam vero prae-cedere nullam tunc dicimus, quando nec sen-sibus , nec intellectui, neque voluntati no-strae quidquam obiectum est quod eiusmodi consolationem causare ex se possit.

TERTIA , quoties praecessit consolationis causa, auctor eius potest existere tam malus

¹ Dico: sine causa, (idest) sine ullo praevio sensu vel co-gitatione alicuius obiecti, per quod illa talis (eiusmodi) con-solatio adveniat (animae) per eius (proprios) actus intelle-ctus et voluntatis.

Angelus, quam bonus, sed ad fines tendunt contrarios ¹; bonus quidem, ut anima in boni cogitatione et operatione magis proficiat, malus autem, ut male agat illa et pereat.

QUARTA, id moris est spiritui maligno, ut in lucis Angelum transfigurans sese, cognitis piis animae votis, primum obsecundet, mox inde ad perversa sua desideria illam alliciat. Simulat etenim ab initio bonas sanctasque hominis cogitationes sequi et fovere, at deinde in occultas fallaciarum suarum pedicas paulatim tractum illaqueat.

QUINTA, sedulo et accurate excutiendae sunt cogitationes nostrae circa principium, medium et finem suum, quae tria si ² recte se habeant, Angeli boni argumentum est cogitationes illas suggerentis: sin autem per discursum mentis aliquid offertur vel sequitur, quod ex se malum sit vel avocet a bono vel

1 Bonus Angelus ad profectum animae, ut crescat et ascendant de bono ad melius: et malus Angelus ad contrarium, et deinceps ut trahat illam ad perversam suam intentionem et malitiam.

2 (Si, inquam, tria haec) sint omnia bona, tendentia ad omne bonum (ad id quod omnino bonum sit) signum est boni Angeli: sed si in discursu (in serie) cogitationum quas suggerit, desinat in rem aliquam malam, vel distractivam, vel minus bonam, quam ea quae anima prius sibi proposuerat facienda, vel ipsam debilitet, vel inquietam reddat, vel conturbet animam, auferendo illi suam pacem, tranquillitatem et quietem quam prius habebat, clarum signum est procedere (cogitationes illas) a malo spiritu, inimico nostri profectus ac salutis aeternae.

ad minus bonum impellat, quam anima prius quaerendo sequi decrevisset, vel animam ipsam defatiget, angat ac perturbet, sublata quae prius aderat quiete, pace et tranquillitate ; evidens tunc erit indicium , auctorem esse cogitationis eiusmodi spiritum malignum, utpote utilitati et saluti nostrae semper adversantem.

SEXTA , quoties contingit in aliqua suggestione deprehendi hostem ex cauda sua serpentina, idest sine malo, quem semper nobis insinuare studet, tunc plurimum iuvat revolvere discursum totum, et notare quid ab initio praetexuerit bonae cogitationis et quomodo praecedentem spiritualis gustus suavitatem, animi serenitatem sensim amovere , ac venenum suum infundere tentarit , ut ¹ per huiusmodi experimentum cognitae illius fraudes facilius deinceps caveantur.

SEPTIMA , eorum , qui promovent in bono salutis , animis se insinuat uterque spiritus diverso modo, bonus quidem leviter , placide ac suaviter, sicut aquae stilla in spongiam illabens ; malus vero duriter , implacide et violenter , cum strepitu quodam , sicut imber decidens in petram ; illis autem

¹ Ut istiusmodi experientia cognita et notata , caveat sibi in posterum ab eius consuetis fraudibus.

qui in dies tendunt in deterius, oppositum prorsus usuvenit. Cuius sane diversitatis ratio est, quatenus Angelo utrilibet similis est vel dissimilis animae ipsius dispositio. Si enim contrariam sibi eam alteruter spiritus invenerit, cum strepitu et pulsu, qui facile adverti queat, ei se coniungit ¹. Si conformem vero, tamquam in propriam et apertam domum subit cum quiete.

OCTAVA, quoties sine praevia ulla causa consolatio nobis adest, quamvis ei, tamquam divinitus immissae, ut supra dictum est, nihil fallaciae subesse possit, debemus tamen attente ac sollicite distinguere ² praesens consolationis tempus a proximo sequente in quo anima fervet adhuc, et favoris divini nuper accepti sentit reliquias. Nam posteriore hoc tempore frequenter accidit, ut vel ex habitu, discursu et iudicio proprio, vel ex boni aut mali spiritus instinctu, aliqua sentiamus vel deliberemus quae, cum ab ipso Deo citra medium non emanent, solerti indigent discussione, priusquam recipiant assensum vel in opus veniant.

¹ Quando enim est contraria, *intran*t (spiritus) etc.

² *Proprium* tempus *actualis* eiusmodi consolationis etc.

DE DISCRETIONE SPIRITUUM

PRAENOTANDA

PRIMO et ante omnia supponendum est in hac materia, tamquam eius fundamentum, quod P. Ignatius ait: nempe, internarum *motionum* animi ac cogitationum *triplex* esse *genus*: *Primum*, quod exurgit ex proprio motu, ac virtute intima et innata unicuique; *duo reliqua* ab aliis causis extra hominem positis proveniunt, nimirum vel a *bono* spiritu, id est a Deo, per eius immissiones, vel a *malo*, hoc est a Daemone.

SECUNDO. Notandum, totam discernendi spiritus disciplinam consistere in duobus, sive in *duplici* discretione; quarum *prima* est illa qua discernuntur *motiones*, quae a nobis proveniunt, tamquam naturales, ab aliis quibuscumque a causis extra nos proficiscentibus. *Secunda* est discretio *malarum*

quae a Daemone sunt, *a bonis* quae sunt a Deo. Prior nec adeo difficilis est nec admodum utilis, nec tamen praetermittenda. Altera difficilis est at utilissima, et est ea quae proprie ad rem nostram facit.

TERTIO. Sciendum est, per *motiones internas* intelligi quascumque operationes intellectus ac voluntatis, tum elicitas tum imperatas, quae liberae sint et habeant rationem boni vel mali moraliter, id est virtutis vel vitii, in ordine ad salutem vel vitam aeternam, vel sint eius merita vel demerita; vel quae ad hanc referantur tamquam antecedentia per modum inclinationum, passionum, aliove modo; vel consequentia, ut sunt gustus, delectationes, desideria et similia.

Cum autem hinc sequatur, *tria esse genera motionum internarum*: primum *praeceidentium*; secundum earum quae *consequuntur* deliberatam voluntatem ac electionem humanam; tertium, quod continet ipsasmet *electiones* seu actus deliberatos, vel bonos vel malos; maxime proprie, cum de discretionem spirituum agimus, intelligimus primo de *praeceidentibus*, quatenus tamquam principia efficacia vim habent impellendi voluntatem ad bonum vel malum. Horum enim discretio est magni momenti, ut intelligentes principia ad malum, id est suggestiones quae ad peccatum tendunt, illas evitemus nec illis consentiamus; contra vero sequamur quae ad bonum ducunt. Hoc autem praesupponit, nondum a nobis elicited esse consensum, sed esse eliciendum, vel vitandum. Secundo intelligitur etiam, licet non tam proprie, de iis quae *consequuntur* hanc electionem, tamquam de signis

per quae discerni debet, an bona vel mala fuerit electio, ut mala possit revocari et emendari, bona vero iterari ac confirmari.

At minime omnium et improprie aptari potest ipsis *electionibus*, ut scilicet discernamus eas duplici illa discretione. Ratio est quia, quod ad primam spectat, omnis electio et deliberatio voluntatis, sive sit bona sive mala, tribuitur nobis et ab intrinseco principio nostro provenit, nec habet locum distinctio illa qua dicimus, aliam esse a nobis, aliam a causa extra nos. Nam si sit mala, non potest tribui Diabolo; quoniam non potest cogere, nec determinare voluntatem ad malum, cum haec libera sit. Si vero sit bona, concurrit quidem gratia, et Deus speciali suo auxilio ac motione; at semper permittit homini libertatem plenissimam, ut ipse plenissimo dominio sui se moveat ad volendum. Quoad secundam discretionem, licet magni referat discernere bonum spiritum a malo, cum tota vis ac efficacia verae bonitatis ac malitiae in electione consistat; in primis tamen parum aut nihil iuvat post factam iam electionem; quia iam consummata est ratio tota boni vel mali, nisi ut vitet in sequentibus electionibus malum, et sequatur bonum; quod ut fiat, observandi sunt motus antecedentes ac impellentes ad malum, ne nos inducant in illud, et boni ut illis innitamur. Praeterea contingit saepe in electione status, non posse fieri aut non expedire, ut electio revocetur, ut in matrimonio, in ordine sacro, in votis et aliis. Postest nihilominus includi sub secunda discretione integra electio boni vel mali, quatenus comprehendit et antecedentia et consequentia simul, ut

discernentes bonum spiritum a malo, emendemus et proficiamus eo modo quo dictum est; et in hoc sensu dicemus primo de *prima discretionē* pauca quae ad rem nostram facere videbuntur, tum de *secunda* fusius ac diligentius.

PARS PRIMA

DE PRIMA DISCRETIONE HABENDA INTER MOTIONES,
QUAE IN NOBIS A NOBIS IPSIS ET EAS QUAE AB
DIVERSO SPIRITU IN NOBIS EXCITANTUR.

PRIMO omnium dicimus, distinctionem P. Ignatii locum habere et intelligendam esse de motionibus internis tum bonis tum malis; quod scilicet utrumque genus potest esse vel a nobis vel a causa extrinseca. *A nobis*, idest a proprio motu potentiarum nostrarum, ita ut clare videatur inferri, quod ex nobis, idest virtute potentiarum nostrarum naturalium, possumus excitare in nobis cogitationes et alios motus internos tum bonos tum malos. Ex causa autem *extrinseca*; a daemone excitantur mali, vel boni apparentes, ut in malum tendant qui, licet sint boni formaliter, causaliter tamen sunt mali. A Deo autem nonnisi boni.

SECUNDO certum est, cum dicitur, motus quosdam internos provenire a causis extrinsecis, non posse intelligi id tunc fieri sine nostro *concursu*. Nam cum sint actus immanentes nostri, necesse est, omnes et in nobis esse et a nobis elici, et eos qui sunt in potestate nostra, a nobis pendere. Contra vero, cum illi qui a nobis sunt distinguantur ab aliis, certum est etiam non excludi, in iis quos eli-

cimus, concursum aliarum causarum; cum ad bonos certum sit Deum semper concurrere; ad malos autem daemonem saepissime. Et propterea erit difficultas, quo sensu vera sit haec distinctio, cum nulla esse videatur, ut ex dictis apparet.

§ 1. *Quo sensu vera sit huiusmodi discretio?*

Circa malos, ut ab iis incipiamus, dubium est: an ad omnes et singulos concurrat daemon, ita ut nullus sit penitus cui non se immisceat. Nam si hoc affirmemus, oritur non modica difficultas, quomodo malorum motionum in nobis quaedam sint a nobis, aliae a daemone, cum in omnibus et nos concurramus et daemon. Dicimus ad hoc, videri longe probabilius, malos ex primis motibus in malum a nobis solum absque daemonum concursu excitari ac initium sumere; tum quia natura nostra ex sui corruptione facillime ad hoc inclinatur, potestque sine ullius adminiculo suis viribus mala cogitare et elicere; ita ut nos accuset daemon coram Deo et graviolem illi culpam nostram repraesentet (est enim diabolus calumniator); tum ut videamur illi similiores; tum denique ut iustiolem praetendat causam nos gravius impugnandi, quia nos ipsi nobis promeruimus eius tyrannidem qui incepimus malum. Videtur enim postea suo iure uti, cum coepta a nobis prosequatur; et ideo est valde verisimile, quod permittat saepe et expectet initia nostra; estque multorum Patrum sententia. — An vero coeptos quoscumque ipse promoveat, vel potius ad finem usque alii sine eius concursu a nobis proficiscantur et consummentur, lon-

ge est incertius. Nobis tamen probabilius videtur, iisdem scilicet rationibus et auctoritatibus, multos sine daemone consummari a nobis.

Quae cum ita sint, clare constat, esse ex malis motibus quosdam a nobis tantum, alios autem a daemone, in quibus scilicet suam ipse operam immiscet. Et merito hoc a P. Ignatio distingui, signaque huius, ut discernantur, esse inquirenda et assignanda. Quod si quis alterius sententiae sit, et existimet daemonem omnibus ac singulis se immiscere, habet tamen et sic locum eadem distinctio ac discretio in sensu quem statim circa bonos sumus explicaturi.

De *bonis* igitur, cum certum sit, nullos esse nec esse posse quibus Deus non se immisceat, maior videtur oriri dubitatio, quomodo in his praedicta distinctio et discretio locum habere possit, quod scilicet quaedam cogitationes et affectiones a nobis tantum sint, aliae a Deo.

Et quidem de naturalibus certum est, quod solo auxilio communi possumus et cogitare et affici in bonum, et opera aliqua moraliter bona facere; et haec distinguuntur ab aliis quae fiunt in gratia et per auxilium divinum speciale; sed nulla opus est ad hoc exquisita observatione aut doctrina.

Sensus igitur propositionis P. Ignatii hic esse videtur, motus internos gratiae vel auxilii specialis per quos illuminamur et afficimur in bonum, posse esse *duplicis* generis. Quidam, licet ad illos concurrat Deus, sunt a *nobis* elicitum secundum naturae vires et secundum intellectus et affectus nostri vigorem naturalem, adiutum a gratia, cum

pleno dominio ac naturali nostrae libertatis et conformitate ad naturam nostram; et hos appellat motus nostros seu a causa intrinseca. Alii sunt, quos speciali quodam privilegio immittit ac excitat in nobis *Deus*, tanta virtutis ab ipso emanantis copia, ut ipse videatur illos operari et nos ab illo pati, quamvis liberi sint et a nobis iuxta illud: *Non vos estis qui loquimini* ecc. et hi proprie appellantur inspirationes et immissiones divinae; et tribuuntur Deo.

Et in hoc sensu, dato quod omnes motus mali essent a daemone, posset tamen, ut patet, eadem distinctio et discretio locum habere. Nam sicut a Deo quidam, ita alii in suis motibus non raro videntur a daemone agi; et haec potissimum locum habent in motibus, qui praecedunt deliberationem vel sequuntur, qui non sunt in libertate nostra tam plene, sicut ipsae electiones, et ob id obnoxii sunt daemonis incursibus; vel si sint boni, subiacent, quasi per modum naturae, dominio primae causae; de quibus potissimum sermo est, non autem de ipsis electionibus, nisi quantum adnexae sunt motionibus antecedentibus vel consequentibus.

Iam igitur locus est primae discretionis a nobis propositae, qua discernuntur motus illi qui a nobis sunt, ab illis qui a causa extrinseca non tamen sine nobis proveniunt, sive sint boni sive mali,

§. 2. *Quae signa discernendi hosce motus?*

Praecipua igitur signa in praxi, haec esse dicimus.

PRIMUM, quod qui a nobis sunt, naturae nostrae modum ac vires sequuntur, qualem scilicet sentimus in aliis nostris naturalibus et ordinariis operationibus; qui vero ab extrinseco sunt, maiorem habent vehementiam, quam scilicet manifeste sentimus ac percipimus excedere vires nostras ordinarias.

SECUNDO. Eos, qui a nobis sunt, clare percipimus a nobis initium sumere, et plene ac perfecte elici; alios primo impetu quasi aliunde inferri, et nos quasi agi et pati quodammodo, quamvis libere deinde illis assentiamur.

TERTIO. Primos sentimus plene esse in nostra libertate et posse nos pro libito incipere, progredi et consummare, vel e contra intermittere et omnino etiam omittere. Aliorum vero initium non est in nostra potestate; percipimus enim clare aliunde immitti; progressus vero non sine difficultate tolli a nobis potest.

QUARTO. Primi suaves sunt; secundi vero cum impetu et vehementia.

QUINTO. Secundi sunt subitanei et quasi in momento, ut plurimum; alii non sic.

SEXTO. Secundi nullam habent regulam aut ordinem, nec possumus eam praescribere, idest nec quoad tempus, nec quoad obiectum, nec modum, nec quoad alias circumstantias; pendet enim ab eo de quo scriptum est : *Spiritus ubi vult spirat,*

si sint boni; a daemone vero si sint mali; cuius voluntas a nobis nec sciri nec ordinari potest. At qui a nobis sunt, a nobis ordinari possunt ac legibus a nobis praescriptis subiacent omnino; ut scilicet quoniam volumus et quantum volumus et de quacumque materia eliciantur.

§. 3. *Quare Varietas naturae, temperamenti et ingenii sit consideranda?*

His signis illud est adiungendum, naturae, temperamenti et ingenii naturalis varietatem esse considerandam, plurimumque conferre ad hanc discretionem. Solebatque P. Ignatius prudenter dicere, saepe tribui solere daemoni quae sunt naturalia. Nam cum sit saepe temperamentum biliosum, vel ex accidente incidat quis in melancholiam; impetus vehementes patitur sed naturales, ex illius praedominatione humoris provenientes. Similiter sunt qui passiones habent vehementes, habitus valde radicales et circa obiecta valde apta ad efficiendas in nobis commotiones valde graves; et propterea prudenter haec omnia sunt perpendenda.

Idem dicendum est de bonis motibus. Nam saepe contingit ex ingenii subtilitate, ex vehementia imaginationis, ex temperamento sanguineo vel melancholico, vel aliis causis naturalibus, fieri in nobis commotiones lachrymarum, affectus vehementes, discursus et elevationes mentis ad sublimia per dilatationem conceptuum, et extra sensus mentem rapi; et haec videbuntur supernaturalia mulierculis et aliis simplicibus; et Confessarii fa-

cile etiam fallentur; cum tamen proveniant a causis naturalibus. Sic enim in malis, energumeni aut fascinati multi existimantur qui morbo naturali laborant.

Et haec de prima hac discretione sufficiant.

PARS SECUNDA

DE SECUNDA DISCRETIONE, MOTIONUM SCILICET QUAE
EXTRINSECUS NOBIS ADVENIUNT, A BONO SPIRITU
VEL A MALO.

De secunda discretione tractat P. Ignatius in regulis primae et secundae hebdomadae, in quibus breviter et obscure, proprie tamen et exquisite simul omnia comprehendit quae hac de re dici possunt, et haec inde sunt a nobis iam eruenda.

Primo igitur, in regulis primae hebdomadae tractat de discernendis mali spiritus motionibus a bonis, cum daemon aperte agit et ad malum impellit; quod ut plurimum contingit in Tironibus. In regulis vero secundae hebdomadae, cum daemon occulte, similem se bono spiritui exhibendo, transfigurat se in Angelum lucis; et haec pertinent ad proficientes in via illuminativa et ad perfectos etiam. Primo dicamus de prima discretione, tum de secunda.

DE EADEM PER REGULAS PRIMAE HEBDOMADAE.

Tria potissimum sunt explicanda quae in regulis primae hebdomadae continentur.

PRIMO. Natura ac qualitas daemonis quoad potestatem et malitiam. Cum enim ipse agat pro modo suae naturae corruptae ac malitiae, ex tali

natura sapienter colligit P. Ignatius modum eius, et quid contra illum sit agendum. Ex contrario autem morem observat boni spiritus. Et haec habentur in regula duodecima, decima tertia et decima quarta.

SECUNDO. Ponit P. Ignatius aliud principium, quod malus spiritus agit pro similitudine et dissimilitudine, quam habet, cum anima quam movet. Nam cum simili sibi servat unum modum; cum dissimili alium plane contrarium. Similiter et bonus, eodem utitur principio ac modo contrario penitus malo spiritui. Et hoc quidem habetur in septima regula secundae hebdomadae, eius tamen praxis incipit etiam in prima, ut patet ex 1.^a, et 2.^a regula.

TERTIO. Cum uterque spiritus excitet suas motiones in anima et per has agat in animam, quae nam sint hae motiones utriusque spiritus et quid in illis agendum, scire oportet. Et de his 2.^a 3.^a et 4.^a regula tractat, usque ad undecimam inclusive; et sic plenissime 4.^a discretio explicabitur.

§ 1. *De primo discretionis principio.*

Quoad *primum*. Pendent omnia ex hoc principio, quod pro qualitate naturae suae corruptae daemon modum suum servat, instigando ad malum. Investiganda est igitur ista natura daemonis eiusque conditiones, tum remedia tradenda ne ab eo superemur.

In primis igitur P. Ignatius vocat daemonem

belli ducem; agitur autem bellum contra inimicum, id est contra Deum et contra nos propter Deum. Deus autem ut summum bonum, nos in omne bonum inducit, ut per gratiam ac perfectionem donorum sanctificatos et a peccatis liberatos, post mortem in aeternam gloriam transferat. Daemon autem, natura bonus sed suo arbitrio malus, praetendit contrarium penitus, hoc enim belli conditio postulat, ut inimicus in omnibus expugnetur. In peccatum igitur conatur inducere quantum potest, privare gratia omni ac perfectione, et per huiusmodi demerita homines sibi subiicere et post mortem in aeternam damnationem suae similem pertrahere.

Sequitur hinc, *gratiam* Christi esse *militarem*, et volenti peccata vitare, ab his liberari, in gratia conservari et ad perfectionem spiritualem ascendere, vitam militis esse agendam per militiam spiritualem adversus daemonem; ob idque permisisse Deum in nobis fomitem, extra nos daemonem eo ac mundi obiectis utentem; ut in hac militia exercentes nos et per eam Christum imitantes, victoriis multis potiti, assequamur et gratiam et dona perfectionis et vitam aeternam. Arcem vocat ibidem P. Ignatius animam nostram, in qua occupanda tota belli vis et efficacia consistit. Et hanc viribus omnibus tentat daemon expugnare; motionesque internas conatur in animam nostram inferre, quae excitent et inducant ad deliberatam voluntatem et electionem mali in quo victoria eius est posita. Deus contra bonas immittit motiones quae nos iuvent, ut bonum eligamus. In medio est voluntas humana libera. Ob

id maximi est momenti discernere malos a bonis motionibus, ut possit, reiectis malis, per bonas ad gratiae et perfectionis statum perducī. Et haec omnia habentur etiam in Evangelio in parabola de forti armato, et alibi.

Dux habet milites et exercitum ordinatum. Daemon habet alios daemones sequaces; tum homines pessimos qui alios inducunt ad malum. Quem autem ordinem habeant daemones domini ac subiectionis inter se, et quomodo ad varia vitia varii et inclinentur et destinentur, habes in Cassiano collatione VII. cap. 32 et coll. VIII. capp. 10, 15, 16 : Contra Deus habet immensos Angelorum exercitus et bonorum hominum coetum.

Dux belli propter victoriae desiderium, omnis omnibus curis, totus semper pertinacissime in belli illius negotiis summo animi conatu ac viribus est occupatus. Daemon semper vigilat in malum nostrum.

Quae autem sit eius potestas describit P. Ignatius alia (Reg. 12) similitudine, mulieris scilicet, cum ait: Hostis noster naturam et morem muliebrem refert, quoad imbecillitatem virium et animi pervicaciam etc. Tantam igitur habet potestatem ac mulier quae cum viro rixatur; nullam scilicet iure. Sicut enim mulier nullum habet ius imperii ac potestatis in virum, ita post Christum daemon nullum penitus habet titulum potestatis in nos, sed est mere tyrannus, iniustissime malum nostrum praetendens, permissum tamen a Deo iustissime; nec similiter de facto, ut ita loquamar, habet aut potest quidquam contra nos. In nobis autem e contrario sunt vires validissimae

adversus illum , et ius a Christo acquisitum eum debellandi, sicut vir habet ius in mulierem. Ideo in eadem regula ait, daemonem animo et robore plane destitui , si contra eum nos viderit animatos pugnam inire. Sequitur hinc etiam, totam daemonis potestatem in nos pendere ab ignavia nostra. Nam si forti animo accedentibus statim cedit, utique sola nostra ignaviâ invalescit; quod et expresse sub exemplo eiusdem mulieris ibidem P. Ignatius demonstrat. Nam sicut mulier , si qui audacter resistat , statim animo cadit , si quis autem sit ignavus , fit contumax et furit; sic ait se gerere daemonem contra nos.

Cum ergo daemon pertinacissime sit obstinatus contra nos , ac totus deditus malo ac ruinae nostrae ; et ex alia parte nihil possit , actusque noster quicumque divinae gratiae innixus et minima resistentia apta sit totum infernum fugare : sequitur, daemonem , qui haec penetrat et saepe experitur, esse valde timidum contra divinae gratiae insuperabilitatem; et simul esse propter odium audacissimum, simulque agitari gravissimis stimulis et contrariis , scilicet pervicaciae et timoris , in ipsaque pugna esse valde anxium, suspensum, summeque laborare et premi angustiis multo maioribus , quam homo ipse qui tentatur. Videt enim periculum perdendi et saepissime seipsum perdit sua temeritate, cum nesciat quid futurum sit. Hoc autem Patres antiqui sapienter, ex Cassiano (coll. vii. cap. 21.), observarunt; et deducitur ex eodem exemplo P. Ignatii de foemina ; valdeque iuvat militem Christi intelligere haec omnia, ut animosior fiat ad pugnam.

Hinc etiam sequitur daemonem, quod potestate deficit (nullam enim habet, sed tantum apparentiam quamdam terroris) supplere astutia per sua stratagemata. Comparant eum antiqui Patres latroni qui, cum sit timidus, tenebras quaerit solaque astutia agit, ut furetur; ob id toties nos Dominus in Evangelio admonet, ut cauti et vigilantes simus. Et P. Ignatius comparat adultero qui, ut pravam suam intentum consequatur, occulte et per insidias agit. Ex his omnibus colligitur ordinarius modus procedendi daemonis contra nos vi sua malitiae ac naturae corruptae.

PRIMO enim omnium cum nihil possit ex se, et tamen plurima mala contra nos tentare velit ex odio, curat quam maxime omnibus artibus desidiam et ignaviam in nobis, ut per eandem contra nos praevaleat, quam desidiam summe odit Spiritus Sanctus. Hac arte plurimos peccatores fallit quos, in deliciis occupatos, distrahit ab omni sollicitudine salutis. Et quemadmodum qui Regem divertere volunt ab omni seria cogitatione sui regiminis, ut ipsi dominantur, curant illi continuo omnis generis delicias proponere, ut in eis occupatus ignavus fiat penitus et nihil curet negotia regni, etiam in imminentibus et gravissimis periculis belli et aliis similibus, et in otio deliciarum marcescat; ipsi vero dominantur et faciant quidquid velint: sic daemon primo et maxime omnium per delicias huius vitae detinet plurimos et dementat, proponendo singulis horis et momenti varia, ut nec minimum tempus illis detur, sicque ad eam ignaviam deducit a qua manat omnis eius, ut diximus, potestas in nos, ut peccatis

obrutos nihilque id curantes, morte improvisa correptos in infernum demergat.

Simili modo agit cum religiosis tepidis, procurando illis commoda, ut de perfectione ac solidis virtutibus nihil sint penitus solliciti; ex quo ipse multa mala ad eorum ruinam fabricatur. Contra vero Spiritus Sanctus curat quam maxime, ut solliciti, vigilantes, cauti simus, ut novissima praevidentes timeamus, ut hinc diligentissimi efficiamur in omnibus, diligentem custodiam cordis et sensuum agentes; reflectamusque ad daemonis artes, ad pericula imminencia, vitemusque occasiones mali et armemur ac praeparemur contra omnes insidias Diaboli, eo modo quo, etiam tempore pacis, praesidium arcis a Duce strenue custodiri solet. Et haec omnia evidenter deducuntur ex qualitatibus utriusque spiritus, ut patet.

SECUNDO. Cum timidus sit daemon, quam maxime more latronum curat tenebras, et ut ille cui suggestiones immittit in tenebris etiam ambulet, teneatque illas intra se latentes, nemini dicat, et potissimum Superiori, Confessori vel iis qui recte et sancte ambulant coram Deo. Tanta enim est virtus huius communicationis, ut, vel sola aperitione cordis, saepe contingat ita daemonem animo deiici, ut penitus abscedat; sicut latro cum intelligit, vel minimo nutu, se esse deprehensum, vel adulter, ut habetur in regula duodecima primae hebdomadae. Praeterea vero, cum sit maxime superbus, existimat, eum qui ad alium hominem pro consilio ac directione recurrit, contemnere quae illi immittit, et iratus abscedit ac tentare desinit.

Ideo procurat, quantum fieri potest, tentati si-

lentium omnibus mediis. Sunt autem media potissima haec.

I. Verecundia quam inducit, nequis se prodat.

II. Diffidentia, suspicio, quod non ametur a suo superiore et similia.

III. Antipathia quaedam ac repugnantia naturalis, quae avertit animum a mutuo consortio ac communicatione.

IV. Natura ac temperamentum melancholicum et difficile ad sui communicationem; vel sagax et astutum; vel nimium sui amans et timens turpia, quae occurrunt, aperire.

V. Falsa existimatio, quod haec communicatio non sit necessaria, vel quia se aptum esse et satis instructum per se sibi persuadet, et non indigere mediis externis; vel quia non intelligit huius rei mysterium et necessitatem qua, iuxta Dei dispositionem, homo ab homine iuvare debet.

VI. Timor et reverentia qua dubitat, ne alteri sit molestus etc.

Contra vero, spiritus bonus contrariis mediis efficaciter impellit animam ad hanc communicationem, tamquam valde necessariam, cuius cum sit instrumentum Instructor, curare debet, ut haec impedimenta tollat, et signis quam maximis potest amoris ac confidentiae praebeat alteri aditum ad se liberrimum, tradatque illi propterea remedia huic morbo.

TERTIO. Cum non potest declinare pugnam, observat duo quae ad astutiam referuntur.

Alterum est ex temperamento et aliis conditionibus naturalibus acquisitis et etiam gratuitis astuto quodam circuitu et inquisitione, ut ait P.

Ignatius, quibus sit destituta quibusve munita praesidiis anima, ut debiliorem partem aggrediatur.

Contra vero Dei ac boni spiritus mos hic est, omnia praesidia conferre, cui ut correspondeat, debet quilibet diligenter perscrutari intima sua, intelligere defectus principales, omnia adhibere media, ut consequatur lumen clarum et efficax quo seipsum agnoscat et emendet, potissimum ubi maius imminet periculum, et se debiliorem sentit.

Et haec habentur regula decima quarta primae hebdomadae.

Hinc patet, posse nos daemonem habere magistrum in re maximi momenti. Nam ex tentationibus quas immittit, per hanc regulam colligere possumus defectus nostros praecipuos, et in quibus negligentiores sumus et egemus maiori studio, et sic uti daemone tamquam magistro, ex malo eius maximum bonum, lumen scilicet nostrorum defectuum, colligendo.

Alterum habetur in regula duodecima, quod cum ad pugnam tentationis est deveniendum, observet plurimum primum illum congressum, et quo animo spiritualis athleta accedat. Nam si pusillo et timido, ferocissime irruit. Contra, si conspiciat corde imperterrito reluctari, animo ac robore destituitur, more mulieris rixantis cum viro, ut dictum est.

Initium igitur pugnae contra daemonem animose nos subire magni refert, certos quod daemon sit foemina quacumque vilior, quod Deus fidelis est, quod minima gratia sufficiens est ad totum infernum debellandum; et hac fide debemus

fortiter ei resistere. Quod si diu ac moleste urgeat, faciat homo semper quod in se est, animo generoso; tum humiliet se, penitusque divino beneplacito committat ac subiiciat, petat instanter opem; et offerat se promptum, etiamsi Deus totam vitam vellet ab ipso in ea tentatione traduci. Et haec satis de primo hoc principio.

§. 2. *De secundo discretionis principio.*

Sequitur secundum principium ex quo colliguntur multa alia circa praxim utriusque spiritus, cuius licet meminerit P. Ignatius in regula septima secundae hebdomadae, spectat nihilominus et ad primam. Est autem hoc, daemonem agere in animam pro qualitate dispositionis quam in ea conspicit, et pro relatione ac proportionem quam ipse habet ad eam. Quoniam autem dispositiones animarum ad duo capita reducuntur, inter se contraria; nam omnis anima, vel mala est per peccatum vel bona per gratiam; sequitur, etiam daemonem contrario modo se gerere in illis; et cum spiritus bonus sit contrarius malo, mos eius ex contrario colligi facile potest.

Clarius autem ut hoc explicetur, dicimus, pro similitudine aut dissimilitudine cum ipsa anima, utrumque spiritum agere. Necesse est enim, animam aut similem aut dissimilem esse spiritui, sive bono sive malo; quae vero similis est bono, dissimiles est malo, et contra.

Spiritus igitur malus, cum servet hoc idem principium quod et bonus, ut agat cum anima pro similitudine aut dissimilitudine eius; et cum malus

sit contrarius bono; fit hinc ut, vi eiusdem principii utrique communis, modus ac praxis procedendi unius sit contraria penitus alteri.

Pendet autem haec doctrina ex eo, quod simile agit in simile, et favet illi ac amicum est; dissimile vero est inimicum et illud pro viribus destruit.

Et quoniam anima quae est in peccatis, est similis daemoni, ob id favet illi, licet fraudulentem, ut in peccatum aliud trahat et in damnationem; contra vero ei qui a peccato recedit, est omnino contrarius, et vexat eum quantum potest, ut a gratia deiciat.

Anima vero bona similis est bono spiritui, et mala est illi dissimilis; ideo bene agit cum bona, vexat autem malam, ut inducat ad bonum. Ilinc sequuntur ea quae habentur regula prima et secunda primae hebdomadae, et regula septima secundae; nam modus utriusque spiritus, vi huius sympathiae cum anima, vel sumitur a re ipsa vel a modo agendi. Et primum explicatur prima ac secunda regula primae hebdomadae. Secundum autem septima secundae.

Primo igitur attendere oportet, *quid* agat uterque spiritus in anima. *Secundo* *quomodo* agat.

Est autem advertendum, quod discretio haec spirituum quae pertinet ad primam hebdomadam, versatur circa duo genera animarum, quorum primum est, ex una parte, hominis existentis in peccato mortali; ex altera, eius qui conversus est ad Deum et incipit iter viae purgativae. Secundum est in religione aut simili statu, ex una parte, eius, qui in tepiditate persistit; (sicut enim pec-

cator primae gratiae resistit, sic tepidus perfectioni); ex altera, alterius qui fervens est, et per eandem viam purgativam ad perfectionem aspirat et in ea progreditur.

Sua autem proportionem idem est prorsus mos utriusque spiritus cum utroque genere; nam quod facit uterque spiritus cum peccatore, facit etiam cum religioso tepido; quod praestat cum converso ad primam gratiam, hoc idem cum alio qui in via est ad perfectionem, ut clarius dicemus.

Incipientes igitur a malo spiritu, dicimus, quod illis qui sunt in peccato mortali et in eo vivunt addentes peccata peccatis, favet spiritus malus, et plurimum proponendo ac illis procurando illecebras carnis et sensuum delectationes, varietatem earum, ac summam in eis satisfactionem, quietem et prosperitatem in omnibus quae spectant ad pecunias, ad sanitatem, ad eventus laetos, ad honores et similia, ut illos in peccatis detineat; de quibus in Iob: *Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt*; curat pro viribus divertere horum animum ab omni cogitatione seria et tristi et potissimum circa salutem animae; quod si non possit penitus efficere, curat, ut cum audiunt de his aut cogitant, non intelligant gravitatem peccati, immo videatur illis nihil esse; ut mortem esse quid remotissimum, quasi numquam essent morituri; spiritualia omnia existiment ludibria et nugas, vel ut deterreantur eorum auditu; quasi vita in gratia sit quid asperum et durissimum: contra vero ut de bonis mundanis et de huius saeculi alta concipiant et multa sperent; quod si urgeantur sti-

malis verbi divini aut divinarum inspirationum, dilatat vane animum eorum in divina misericordia, vitam longam pollicetur, persuadet satis esse vel brevissimum tempus ad poenitentiam, ut eam differant de die in diem et vacent interim suis delectationibus quarum inhaesionem vehementissimam efficit, ut durissimum et quasi impossibile ipsis videatur eas deserere; sicque habitibus pravis, quasi catenis continuo arctius constringit, tenet semper in his occupatos, ne locus ullus sit Deo et animae saluti. Et haec quoad res ipsas et obiecta. Quoad modum vero, cum peccatoribus daemon suaviter ac leniter se illis insinuat in omnibus quae dicta sunt; ratio est, quia peccator est illi similis.

Bonus autem spiritus contra; quoad res ipsas, continuo urget peccatorem periculis maximis et continuis imminentibus vitae, fortunae et rebus omnibus huius mundi; itemque curis ac tristitiis innumeris quas secum afferunt; persuadet nullam in illis requiem et satietatem reperiri, idque experimentis quotidianis ostendit; urget scrupulis et stimulis conscientiae quam maxime terrore mortis, inferni, gravitate peccati et similibus, ut a peccato deterreat. Quoad modum, aspere ac vehementer intima eius penetrat ac concutit in eundem finem. Ratio est dissimilitudo et antipathia boni spiritus erga peccatorem.

Contra vero omnino se gerunt malus et bonus spiritus cum illo qui peccatum abhorret et vult ab illo purgari, ut habetur in secunda regula primae hebdomadae.

Est autem considerandum, quod motus boni et

malis spiritibus, non sunt solum illi quos P. Ignatius ponit in prima regula, consolationis scilicet ac desolationis, seu tristitiae; sed solum exempli gratia hos ponit. Addendum est autem, plurimos esse alios motus utriusque spiritus, quod patet. Nam in secunda regula enumerat multos alios; et in Annotatione nona similiter. Intentum autem P. Ignatii est, demonstrare spiritum malum contrarium esse bono; et utrumque similes sibi placide tractare, ut diximus, dissimiles vero urgere ac perturbare. Verum est autem, praecipuos motus esse interioris consolationis et tristitiae; quia omnes alii terminantur in horum alterutrum. Unde et Philosophus in moralibus docuit, virtutes et vitia versari circa voluptatem et dolorem.

Quod si quis quaerat, quinam sint hi motus, respondendum videtur, ex animi passionibus sensitivis sumi posse numerum eorum et reduci ad duo capita, ut quidam pro obiecto habeant bonum, alii malum. Primi generis sunt Amor, Desiderium, Spes et similes qui terminantur in laetitiam. Secundi, Odium, Fuga, Timor, Ira et similes qui desinunt in tristitiam.

Uterque igitur spiritus cum dissimili utitur motibus in malum, terminando in tristitiam et aversionem; vel a malo vero, ut bonus a peccato; vel ab apparenti, ob difficultates, ut malus spiritus a gratia. Cum sibi simili vero utuntur motibus in bonum qui laetitia animum afficiant; malus circa bonum apparens voluptatis et alia; bonus vero circa bona ad salutem et gratiam spectantia.

Applicandus est autem idem motus utriusque

spiritus tepido religioso et ferventi; ut intelligamus, tepidum tamquam aversum a perfectione, sicuti est peccator a gratia, esse dissimilem bono spiritui qui perfectionem amat; similem vero malo qui eam odit; tractarique ab utroque spiritu eadem proportionem qua diximus; contra vero ferventem, quod paulo fusius est explicandum.

Tepidus religiosus is est qui difficultate quam sentit in virtutibus deterritus et tentationibus cedens, transacto primo spiritus fervore, deliberate constituit vitam agere commodam et liberam, externa quadam specie morum et politica contentus, abhorrens ab omni progressu in virtutibus et a vera perfectione spiritus; mille etiam defectibus gravibus est irretitus. Hic cum similis sit malo spiritui, ab eo fovetur; ideo solet daemon huic procurare, ut sentiat magnam animi quietem ac satisfactionem in modo hoc vivendi; utque animo elatus ac superbus existimet se et scire multa ac intelligere de virtute, aliorumque consilia ac monita spernendo, statum in quo est optimum esse, non egere se labore aut progressu; cumque nihil faciat et in vanis ac inutilibus occupetur, se tamen strenue laborare, alios contemnendo, persuadeat; et interim eo magis semper sit deditus commodis suis; nutriat iram, concupiscentiam et alias passiones, cum apparenti quadam et falsa animi quiete; cum praesertim non sentiat tentationes nec agitationes multas. Nec mirum, cum daemone in pluribus cedat et consentiat, qui hac fallacia detinet illum tenacius in suis defectibus desinitque tentare circa alia graviora et quae aperte sint peccata mortalia, ut ille sibi persua-

deat et iactet se bonum esse et propterea ab omni tentatione liberum; sicque liberius fruatur libertate illa sua vivendi, amoremque proprium ac passiones semper vehementiores efficiat; hinc taedium et fastidium rerum spiritualium crescit in dies, et omnium mediorum quae secundum suum institutum promovent animam ad perfectionem, sensimque ac paulatim ruit in praecipitium extremae ruinae et malorum.

Contra vero spiritus bonus urget continuis stimulis eius conscientiam, perturbat animum, ostendit, statum in quo vivit esse malum, terret; et quemadmodum medicina antequam malos humores repellat, solet dolores in visceribus et perturbationes efficere; sic interiora eius exagitat, ut resipiscat et emendetur.

Cum illo autem qui vere et eoram Deo proponit praeteritae vitae in tepiditate transactae emendationem vel, si non eget tali mutatione, novitius est et cum fervore spiritus ad solidas virtutes et perfectionem aspirat, daemon et aspere agit et pravae motus tristitiae, taedii, difficultatis ac similes excitat, potissimum vero diffidentiam qua impossibile videatur illi perseverare in inceptis, seu etiam stimulos varios et vehementes voluptatum ac vitiorum praeteritorum, difficultatem patiendi incommoda varia Instituti et alia eiusmodi multa.

At bonus spiritus, et suaviter illi se insinuat et facilitatem ad omnia procurat ac demonstrat, proposita divinae gratiae virtute et spiritus vocationis efficacia, aliisque similibus.

Circa haec autem, quae dicta sunt de secundo

principio superius statuto , nonnulla sunt advertenda.

PRIMUM est quod regulae boni, ac mali spiritus iam dictae intelliguntur verae , *ut plurimum* ; nam aliquando fallunt, cum daemon soleat etiam interdum malos affligere, et scrupolos iniicere, et vexare, et dure cum illis agere. Similiter bonus cum bonis. Contra vero, aliquando contingit, malos a bono spiritu aliquid consolationis sentire , et bonos similiter a malo : sed haec raro eveniunt ; ut autem cum eveniunt plenius intelligantur, dicimus

SECUNDO. Quod bonus spiritus affligit aliquando bonos ac sibi similes , semper tamen terminat in quietem, et consolationem internam; affligit enim, ut ad bonum promoveat. Et malus similiter , licet se praebeat suavem bonis, desinit tamen semper in angustias, in inconstantiam, et in malum, ut clarius dicemus , cum ea explicabuntur , quae ad secundam hebdomadam spectant.

TERTIO. Malus spiritus fervores quosdam vehementes aliquando efficit in bonum, ut statim evanescentes desinant in maximam tristitiam, ac difficultatem, ut animam reddat inconstantem, et in ruinam maiorem inducat.

QUARTO. Consolationes spirituales procurat, ut gustu illarum inebriati, et illos ostentantes, ac iactantes, cum postea cessant et ipsemet illas subtrahit, crescat in nobis difficultas in via Domini, et ut amorem proprium in consolationibus illis nutriamus, et amemus magis dona, quam Deum donatorem.

QUINTO. Spiritus bonus, si aliquando terrorem inducit, terminat semper in suavitatem, ut dictum

est; tum virtutem reddit aliquando arduam, ut tentet, ac probet nos, at post haec faciliat omnia. Aliquando imbecillitatem ac molestiam inducit, ut abstrahat animam ab amore proprio et fiducia in mediis creatis, ut a solo Deo pendeat; et cum hoc fecerit, convertit omnia in magnam quietem animi ac consolationem. Denique tentat nos, an simus parati pro amore Dei pati.

Ex quo patet quod, etiamsi regulae iam dictae habeant aliquam exceptionem, et hoc raro; tamen eo etiam tempore cum servare non videntur, illae suum servant sensum ac modum. Nam licet bonus spiritus praeseferat cum bonis aliquíd asperitatis, non est vera asperitas sed potius amor; et desinit in bonum, secundum regulam iam allatam, et in consolationem. Et malus similiter, in malum semper, ita ut dici possit regula illa semper esse vera.

§ III. *De motionibus utriusque spiritus, scilicet de Consolationibus, et Desolationibus.*

Tertio loco superest, ut scrutemur naturam ac qualitatem internorum motuum, ut intelligamus inde, quomodo nos gerere debeamus in illis; cum huc usque quomodo se gerant in nobis bonus ac malus spiritus, aperte per duo principia sit demonstratum. Media etiam ac praecepta practica in omnibus his tradenda sunt.

De hac materia P. Ignatius in tertia regula primae hebdomadae usque ad undecimam tractat.

PRIMO igitur supponendum est, motus omnes internos, tum appetitus sensitivi tum rationalis qui est ipsa voluntas, circa bonum seu malum op-

positum, tam verum quam apparens, esse sex qui concupiscibili tribuuntur.

Versatur circa bonum Amor, Desiderium, Delectatio; si qui vero alii esse videntur, ad hos referuntur! Nam zelus dicit intensum amorem quo rivalem non patimur: Concupiscentia est desiderium vehemens: Languor et similia sunt eius, et amoris affectus. Exultatio et Hilaritas et Iucunditas, delectationis dicunt intensionem cum signo externo, prima quidem in corde, secunda in vultu, tertia in aliis actibus; Iubilus autem, et similia excessum gaudii internum significant.

Circa malum huic bono oppositum, Odium, Fuga, Tristitia, et hi alios secum trahunt. Nam Abominatio seu horror, odium intensum notat: Tristitia nimia primo fit Taedium; tum cum actiones retardat, et vocem ipsam praecludit, fit Acedia; de malo alterius ut proprio Misericordia; de bono Invidia; de malorum prosperitate Nemesis.

In irascibili vero quinque: Circa bonum arduum absens, Spes et Desperatio; spes intensa est Praesumptio. Circa malum absens et arduum, Audacia cuius intensio est Temeritas; et Timor, qui multos alios affectus secum trahit. Nam in imaginatione vehementi ob novitatem, seu altitudinem obiecti est Admiratio; cum futurum infortunium grave imminet, fit Perturbatio initio, tum Stupor, et Trepidatio, seu angor, vel anxietas, et quatenus superat vires fit Ignavia, sive segnities. Si additur turpitudine in se, fit Verecundia; in aliorum opinione, Erubescencia. Timor autem culpae nomen proprium Scrupuli sortitus est apud Theologos. Circa malum arduum praesens, est Ira, cuius inten-

sio incidit in Furorem, et Rabiem. Bonus igitur, ac malus spiritus, pro potestate quam habent in hominem, necessario aliquem ex his motibus vel plures excitant.

SECUNDO dicimus, omnes ac singulos ab Amore tamquam primo fonte pendere ac emanare, ut patet. Fundamentum enim, et radix illorum semper est amor alicuius boni, seu veri seu apparentis, a quo initium sumunt et progressum; finem vero ac terminum suum omnes, similiter ac singuli, habent non unum, sed disiunctive duos; scilicet gaudium vel tristitiam. Nam qui bonum respiciunt, desinunt in laetitiam; qui malum, in dolorem. Et in irascibili Philosophus, et s. Thomas id testantur; ut de ira, cum aiunt, esse dulcem ut mel, et ex alia parte certum sit habere etiam admixtam tristitiam; et in aliis similiter. Nam, ut recte habet s. Thomas, omnes affectus irascibilis sicuti oriuntur a concupiscibili, ita in eandem desinunt, idest in laetitiam vel tristitiam.

Cum autem in nobis sit duplex amor, alter bonus quo Deum et virtutem omniaque vera bona diligimus; alter vitiosus qui dicitur amor proprius quo nobis commoda ac iucunda appetimus, quae boni speciem tantum ac apparentiam habent; bonus spiritus innititur primo amoris et illum fovet, et ex illo omnes alios motus deducit ac promovet; malus vero ex amore vitioso et bono apparenti. Et quoniam duo amores contrarii sunt, in oppositos etiam fines tendunt, et contrarios motus excitant qui secum pugnant, nec simul se compati possunt; hinc oritur pugna interna utriusque spiritus. Cum autem bellum quodcumque, discipli-

nam ac peritiam requirat militarem, sine qua non potest nisi raro et casu haberi victoria; ob id horum spirituum discretio, et affectuum qui ab illis commoventur, et cognitio mediorum ac praeceptorum applicatio cum prudentia illis debita, sunt omnium maxime necessariae. Haec autem clarius explicant quae dicta sunt hucusque de utroque spiritu.

Sequitur hinc etiam, quod licet tam multi ac varii sint motus interni utriusque spiritus, merito P. Ignatius sistit in consolationibus sive laetitiis, et desolationibus sive tristitiis; has tantum definit ac perpendit, ex his diiudicat spirituum varietatem, et praecepta fere omnia de his tradit, ut patet a tertia usque ad undecimam regulam et in aliis omnibus. Nam in quocumque motu interno, sicut includitur virtute amor aliquis tamquam eius fons; sic necesse est, ut convertatur in tristitiam vel in delectationem; et ob id timor, ira et similes, omnes solent vocari tristitiae ac desolationes; Spes vero, amor et similes, appellantur delectationes. Unde vitii ac virtutis tota ratio ac momentum, in horum discretionem et moderationem est posita. Quod et Philosophus dicit, et Christus Dominus alte insinuavit in illa parabola de pueris qui in foro cantant et lamentantur; nam qui recte novit tristari et laetari, hic sane omnium aliorum motuum et affectuum erit moderator et architectus. Sapienter enim cum definit consolationem, attingit primum eius fontem, nempe amorem. Nam regula tertia ait: consolationem spirituales esse internam motionem qua anima exardescit in amorem Dei, et nihil creati deligit, nisi propter Deum. Ex quo sequi-

tur consolationem carnalem oppositam provenire ex amore sui et creaturarum inordinato, et ex amore excitari deinde omnes alios motus. Nec tamen consolationes sive tristitias quascumque in his regulis observat, sed tantum spirituales; nam carnales sunt per se notae; totaque difficultas est posita in illis superandis, non in discernendis.

DE SPIRITUALIBUS CONSOLATIONIBUS ET TRISTITIIS.

Spirituales consolationes et tristitiae, et multiplices sunt et possunt a variis spiritibus immiti, et exactam instructionem requirunt; haec autem potissimum in quatuor consistit quae iam ex iisdem P. Ignatii regulis sunt eruenda.

Primum est, quotuplex sit consolatio, et desolatio, et quid sint singulae harum species.

Secundum. A quo spiritus provenire possunt, et quibus de causis. *Tertium*. Quibus signis sint inter se discernendae. *Quartum*. Quae sint praecepta servanda in singulis, ut finem nostrum spiritualem, scilicet perfectionem, consequamur.

§ 1. Quotuplex sit consolatio et desolatio.

De primo clare habetur in tertia regula et quarta P. Ignatii, at clarius sunt explicandae; quoniam in variis exemplis, quae ibi tradit, multa recondita indicantur; quae tamen iisdem exemplis, quasi unum essent, confunduntur.

Omissa consolatione circa obiectum malum seu imperfectum, cum scilicet quis gaudet de defectibus et tepiditate, de rebus vanis ac similibus (quam

constat malam esse et non posse nisi a malo spiritu provenire) certum est , consolationem spirituales posse esse *duplicem*. Alteram de *bonis honestis* , quae expresse mala non sunt, indifferentibus tamen; et his quidem vel naturalibus, ut cum de aliquo naturae dono quis laetatur, seu actione naturali, de officio, de loco, et similibus; vel gratuitis et consequentibus ad ea, qualis fuit Apostolorum exultatio eo quod daemonia subiicerentur illis. Alteram de *virtutibus* sive ad eas consequentibus; et hanc tantum describit P. Ignatius regula tertia, et desolationem illi oppositam regula quarta. Haec autem *triplex* est, ut ex ipsis exemplis eius colligitur; et maxime confert talis distinctio ad praxim et discretionem motuum internorum.

Prima est *dulcedo* illa, gustus et delectatio quae consequitur actum divini amoris , seu alium similem, quem Theologi fervorem charitatis appellant; estque nihil aliud , quam passio quaedam consequens ipsam operationem cuius convenientiam cum mens percipiat per reflexionem in ipsum opus, affectus dilatatur et gustat et saepe redundat in sensum, et movet ad lacrimas, et alia eiusmodi. Hanc P. Ignatius describens ait: tunc adesse cognosci, cum per internam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui.

Secunda est in *actu ipso* virtutis per quem virtus ipsa in nobis augetur, percipiturque robur, satisfactio et efficacia in illo opere; et haec esse potest sine prima, immo cum desolatione illi opposita, ut postea dicemus, et patet in laboribus, aerumnis ac tribulationibus sanctorum in quibus, si-
ne interno gustu, immo cum maximo sensu dolo-

ris, operabantur strenue et cum magna efficacia ac virili quodam animi sensu. De hoc P. Ignatius : Consolatio quoque dici potest Fidei, Spei, et Charitatis quodlibet augmentum etc : Certum est autem, quod actus quo virtus augetur, ut plurimum, debet esse validus ac vehemens.

Tertia est quies animi et pax, non quaecumque (nam in supradictis est aliquando quies), sed in parte superiori et circa divinum beneplacitum, cum scilicet hoc solum quaerimus in omnibus et in eo quiescimus iuxta illud : Et in terra pax hominibus bonae voluntatis : de qua Apostolus : Et pax Dei quae exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra etc. Et P. Ignatius : Laetitia omnis, quae animam ad quietem, et pacem cum Domino habendam incitare solet etc. Et hanc potest quis habere etiam cum caret prima consolatione et secunda, cum scilicet, ex animi tristitia, nullum in se virtutis sentit augmentum, quamvis bene procedat.

Desolatio similiter opposita triplex est, scilicet *mentis tristitia* et motus quicumque illi annexus. *Secunda. Imminutio virtutis* in voluntate per tepiditatem ex qua moeror sequitur et desolatio multiplex in motuum varietate. *Tertia. Inquietudo*, ac inconstantia mentis ac voluntatis : et haec de primo capite.

§ 2. *A quo spiritu provenire possint ?*

Quoad Consolationem, si loquamur de illa quae est circa bona indifferentia vel naturalia vel gratuita, certum est, quod procedit ab amore proprii commodi ; et ideo potest a malo spiritu perverti.

Inde Salvator regressis Apostolis dicit : *Ecce vidi Satanam tamquam fulgur de coelo cadentem etc : Nolite gaudere in hoc , quia spiritus subiiciuntur vobis etc* : potest autem dirigi a bono spiritu , si cum dicta moderatione referatur in Deum. Si autem loquamur de alia triplici a P. Ignatio descripta , quoad primam constat , ex sua natura esse annexam bono spiritui et ex amore Dei provenire , ut ait P. Ignatius ; non esse tamen per se sanctam , nam non est ipsa ratio nec opus eius , sed passio quaedam illud consequens ; sicut decor iuventutem , ut ait Philosophus. Ob id licet per se ad bonum spiritum spectet et ab amore divino proveniens ad illum excitet , tamen per accidens potest illi malus spiritus etiam immisceri. Ratio est , quod huiusmodi gustus circa objecta divina potest , iuvante daemone , viribus naturae a nobis causari , vel ex temperamenti qualitate in illis in quibus sanguis abundat , qui facillime commovetur et copiam lacrymarum effundunt , vel ex amore proprio qui potest valde foveri , cum huiusmodi delectationes excedant omnium carnalium dulcedinem ; et aliis multis modis. Potest etiam daemon divinis consolationibus se immiscere et eas inquinare , ut patet ; idque plurimis viis ac fallaciis , de quibus dicetur postea. Secunda consolatio , licet aliquid proprii amoris admixtum habere possit et hac ratione aliquid malus spiritus in ea possit , non est tamen hoc praesentis loci , sed inferius in secunda hebdomada tractabitur. Simpliciter autem dicenda est , a bono tantum spiritu provenire , et multo magis tertia quae est omnium perfectissima , vera scilicet animi quies ; nam de fi-

cta et inani nihil hic loquimur, cum hæc confundatur cum prima delectatione. Quoad desolationem oppositam, prima est per se a daemone, et permissive et per subtractionem est etiam a Deo; secunda et tertia sunt semper a malo spiritu.

§ 3. *Quibus signis inter se discernendae?*

Veniamus ad discretionem horum spirituum. *Primo* igitur est maximi momenti discernere practice primam consolationem a secunda; nam speculative iam descripsimus utramque. Praxis autem in eo consistit, ut intelligamus non esse inter se necessario connexas; nam potest esse prima sine secunda; et e contra secunda sine prima: potest enim esse gustus et vehemens sine ullo progressu sive augmento virtutis, immo cum detrimento; cum scilicet sistimus in ipso gustu et illi innitimur; cum iactantiam adiungimus, et similia, in quo multi falluntur. Contra vero potest esse augmentum virtutis per actus eius efficaces, sine ullo gustu spirituali, immo cum gravibus desolationibus; in quo errant etiam non pauci. Hinc autem patet distinctio clara in praxi harum consolationum; unde Tirones cum deseruntur a prima, si in secunda persistent, bene habent, quamvis hoc illi non credant, nisi instruantur; estque procurandum, ut in secundam maxime convertant oculos mentis, et affectu in illam incumbant et animentur valde.

Est et *alia* discretio harum quae est magni momenti; quod prima non est valde sancta per se, sed solum est stimulus ad bonum, si caute et recte ea utamur; non enim est actus amoris ac vir-

tutis, sed est passio inde consequens, potestque multis modis perverti et in malum tendere, nec est magni facienda. At secunda vere, cum contineat augmentum virtutis, sancta est et aestimanda: similiter tertia.

Tertio. Sequitur etiam in praxi, quod prima consolatio pugnat cum tristitia quae pugnat cum primo genere consolationis; et ideo expellitur ab ea et a quacumque passione quae est circa malum, ab odio scilicet, fuga, timore, et similibus. At secunda non pugnat, ut diximus, et patet in odio peccati, et poenitentia quae consistit in dolore; et tamen, ut testatur Augustinus, fit libentissime, idest voluntas illam elicit prompte, est enim virtus.

At quoniam, ut diximus, prima consolatio potest esse a Deo, et etiam a daemone, vel saltem ab illo perverti; signa etiam haec discernendi sunt necessaria, sunt autem *quinque* praecipua.

PRIMO enim consolatio divina movet animam ad humilitatem puram, qua de se vilissime sentit, et est illi gratum, quod alii idem existiment et sic ab omnibus nihilifiat; sinceram, sine ulla peccatorum excusatione, illa sibi soli, non daemoni aut aliis causis sive occasionibus tribuendo; et profundam qua in se nil penitus, nisi malum, conspiciat, et in hac sua vilitate gloriatur coram Deo, quamvis illi summe peccatum displiceat. Contra vero, quae est a malo spiritu, sui parit existimationem, et in se et apud alios, non sine iactantia et laudum desiderio, ac aliis miseriis.

SECUNDO. Divina consolatio promovet animum ad quaerendum divinum beneplacitum, pure ut illi

placeat, nec aliud praetendat aut quaerat, nec labores, leges et similia recuset, ut Deo conformetur; quae autem a daemone fovetur, quaerit quae sua sunt, et proprio amor ac voluntati obsecundat.

TERTIO. Excitat divinam spem ac fiduciam in Deum propter eius summam bonitatem, sine suis meritis, cui penitus et in omnibus nititur; altera vero multa praesumere facit, quasi aliquid ex nobis simus.

QUARTO. Exultat anima in Deo per divinam consolationem sine medio ullo creaturae vel, si intercedat medium, (ut cum ex charitate in proximum et affectione, et aliis eiusmodi motivis, quorum omnium optimum est Christi humanitas, eius merita ac dolores, movetur) inde statim fertur in Deum ipsum immediate; et per eius attributa, sapientiam, bonitatem, misericordiam et alia, laetatur in Domino Deo suo, et in eum unice et altissime laetitiam suam terminat et effundit. Contra vero malus spiritus miscet cum consolatione divina humanarum creaturarum, et occulte illam inquinat et contaminat.

QUINTO. In ipsa consolatione quae a Deo est, anima non curat valde nec innititur ipsi consolationi, sed per donum transit ad datorem illius, et illum glorificat. Daemon vero procurat, ut has consolationes valde admiremur, et in illis sistamus ac gloriemur.

In desolationibus autem, I.^o discernenda est causa interna, idest an nostra culpa proveniat an non; quod iudicium, si periculum in nobis sit errandi, est committendum nostris maioribus, sive eorum

consilio est dirigendum. II.º Post hoc causa etiam externa est discernenda, id est an proveniat a bono an a malo spiritu.

Signa autem haec sunt. Ea enim desolatio quae a daemone immittitur, solet obscurare iudicium, et nisi vehementer obsistamus, practica virtutis principia pervertit; iuxta illud: *Vae, qui dicitis bonum malum, et malum bonum.* etc. Indurat voluntatem per teporem, ut videatur impossibile, nedum difficile, operari bonum; inde impatientia, diffidentia quae aliquando ad desperationem inducit; item inconstantia cum perturbatione; et haec proprie dicitur tentatio seu vexatio. Alia autem, quae est a bono spiritu per subtractionem, in primis lumen rationis non imminuit nec perturbatur; ex quo facile patet aditus ad consilia aliorum ac persuasiones; nec tollit efficaciam in actibus virtutis, nisi iis, qui adeo sunt delicati, ut pendeant penitus a gustu et, illo sublato, pueriliter cadant; sed solum eas vires operandi minuit quas dabat ille fervor, quae, ut dicimus, non sunt tanti momenti, nec est grave detrimentum illis privari. Hinc sequitur, *ex se* non perturbare mentem nec veram eius quietem minuere; sed solum *ex ignorantia* in iis qui cum careant experientia, si deserantur a consolationibus ac fervoribus, perturbantur, quasi sint in malo statu; quod si instruantur in vera disciplina, nil tale patientur. Differunt etiam, quod desolatio boni spiritus semper desinit in aliquam consolationem ac quietem, ut est etiam dictum supra, non sic autem alia. Atque ex hoc sequitur, secundam ac tertiam desolationem esse semper a malo spiritu; sicuti e

contra consolationes illis oppositae, sunt semper a bono. Et haec de discretionem horum motuum.

§ 4. *Quae praecepta servanda in singulis ?*

Superest, ut demus praecepta quae in his servanda sunt ; et ex regulis P. Ignatii eruamus ea sicut omnia quae dicta sunt.

Primo igitur circa consolationes bonorum indifferentium servandum est Christi consilium: Nolite in hoc gaudere, quia daemonia subiiciuntur vobis etc: ut eas scilicet non curemus ac reiiciamus, et totam animi laetitiam convertamus in bona spiritualia, quae ibi Christus subiungit: quia nomina vestra scripta sunt in Coelis etc: nec de his, tamquam per se notis, loquitur P. Ignatius.

Secundo. In consolationibus primi generis, scilicet in gustibus spiritualibus ac fervoribus, facile possumus, utentes arte daemonis pro nostra eruditione, ex contrariis documenta optima colligere. P. autem Ignatius decima et undecima regula duo tantum tradit, in quibus continentur omnia alia quae dari possunt: sunt autem haec. *Primum*, ut se praeparet ad futuram desolationem; *alterum* ut se humiliet in ipsa consolatione.

PRIMO. Quoad primum supponit, ut advertat quilibet, et consideret magnum esse discrimen inter dona gratiae, ac virtutum, et hos fervores; nam licet neutrum horum sit in nostra potestate, sed a solo Deo pendeat; certi tamen sumus, si cooperemur, gratiam ac virtutes semper dari, et semper in nobis crescere, certasque esse regulas in illis; at consolationum, quando, aut quantum,

ac qua mensura dandae sint, nulla est, estque occultum omnino, ac incertum, et saepe post datas Deus illas omnino subtrahit, quod numquam de gratia fit, nisi nostra culpa. Cum igitur habemus consolationes, merito vult P. Ignatius, cogitandum esse de desolationibus, et ad illas animum *praeparandum*.

SECUNDO. Non ait P. Ignatius cum veniunt consolationes, esse eas a nobis reiiciendas, immo e contra supponit esse retinendas, et admittendas, cum a Deo mittantur, et multa bona possint efficere, talique subsidio egeamus tamquam impotentes, et debiles; sed hoc supposito, admonet ut *praeparemus nos* ad desolationes, idest, dum durant, eis tamquam Dei donis utamur, et cogitantes non duraturas, et desolationes esse sequuturas.

TERTIO. Sequitur praeterea, quod licet consolationes sint a Deo, non tamen sunt dona illa, quae proprie iustificant, ac per se; sed esse formaliter bona indifferentia, sicut et desolationes quibus possumus bene, et male uti; debemus igitur esse indifferentes ad utrosque pro divini beneplaciti mensura, et cum sumus in fervore spiritus, expectare desolationem, et animam ad illam praeparare.

QUARTO. Amorem proprium circa has consolationes eodem documento temperat, qui solet excessus circa eas committere; nam si praeparare nos debemus ad desolationem, non sunt igitur magni faciendae consolationes; ergo non debemus in illis sistere, nec debemus illis nimium niti, cum brevi sint discessurae, immo usu modesto eas admitten-

do simul praevidere desolationes iam iam imminentes; nec debemus eas nimium viribus naturae dilatare, multo minus iactare, aut illis gloriari, cum instar venti recedant, et redeant; nec existimare quod ab illis pendeat perfectio, ac vera animi laetitia, ac quies, quae debent esse solidae, ac perpetuae; consolationes autem recedunt, animusque ad contrarium est praeparandus; modestus sit igitur usus; moderata laetitia in illis, non effusa.

QUINTO. Indicat P. Ignatius, tirones esse instruendos, ut paulatim assuescant pendere a Deo; cum enim adventus, recessus, et mensura consolationum vere a solo Deo pendeant, debet et voluntas nostra penitus subiici Deo, et aequo animo expectare cum est consolata, desolationem, ad hanc autem dependentiam consequendam iuvat plurimum ut se praeparet ad desolationes.

SEXTO. Sequitur et aliud *documentum* admodum utile ex eodem, nam ordinarie cum homo fruitur illis fervoribus, valde *sibi placet*, et quidquid agit illo tempore, videtur illi bonum, ac sanctum. Contra vero cum est desolatus, *displicet sibi*, et videntur illi omnia esse imperfecta, quae tunc operatur; soletque simile ferre iudicium de se ipso coram Deo, quod scilicet in statu consolationum valde placeat Deo; in desolationibus minime; at hoc non est verum, valdeque illi est cavendum, ne iudicet de seipso per hos motus. Cum igitur dicit P. Ignatius, ut se praeparet ad desolationem, indicat aperte, ne metiatur ex his, quae sentit, id quod Deus ipse sentit; non enim, inquit Apostolus *qui seipsum commendat, ille probatus est*,

sed quem Deus commendat. Persuadeat ergo sibi posse se aequè placere Deo in uno ac in alio, immo posse fieri ut desolatus plus Deo placeat. Propterea praescribit, ut in consolatione praeparemus nos ad desolationem; est enim ac si diceret, utrumque statum esse Deo gratum, dummodo ad virtutem solidam incumbamus.

SEPTIMO. In consolationibus sequitur non debere esse studium nostrum praecipuum, ut illas conservemus, sive augeamus, aut nimis instanter a Domino petamus; sed satis esse quoad hoc usum moderatum iam dictum: tum potissimum studium illud esse debere, ut per illas animemur, et roborerur ad desolationes venturas; sicut in itinere; cibus sumitur cum gustu, ut det vires ad labores itineris mox sequuturos; ob id enim potissimum consolationes a Deo dantur, et hic debet esse usus ac fructus earum, ut fortes simus in tribulationibus.

OCTAVO, et ultimo. Sicut in motibus sensuum, qui omnes resolvuntur in delectationem vel tristitiam, non debet homo duci ab illis, nec agere quidquid illi dictant, ut faciunt pecudes; sic etiam, licet consolationes spirituales non sint in sensu, sed in affectu proprie, cum tamen sint motus quidam et passionēs, non debet homo duci ab illarum instinctu; sic enim evaderet non homo sed iumentum spirituale: sed per rectam rationem divina illustratum gratia diiudicare eas, dominari illis, moderari; et quod simpliciter rectum est sequi maturo cum consilio, discursu, deliberatione, ac perfectione debita; cui si consolatio sit conformis, tunc eam sequi debet, sin minus suspendere

assensum, ne se praecipitet; immo expedit agere, ac deliberare aliquid contra illam; fervor enim ille consolationis solet impellere ad *proposita rerum maximarum*, ut ad mutationem status, votorum ligamen, ad martyria, et alia similia, sed maiora quam possumus, vel praeter nostrum institutum, et maiorum traditiones; cum vitio occulto proprii iudicii, ac superbiae, quae omnia tunc videntur *facillima* et optima, at tempore desolationis *difficillima*; sique innitamur tantum viribus consolationis, illa recedente misere cadimus, instabiles evadimus, et ruinae maximae succedunt. Quod si secundum rectam rationem omnia perpendamus, tunc desolatio non nocebit, quia vires divinae gratiae semper manent cum recta ratione ad omne bonum concurrentes; et hoc praeceptum iam P. Ignatius expresse docuerat in Annotatione XIV, ut diximus, at continetur hic etiam; cum enim ait: debere eum, qui consolatione fruitur, praeparare se ad desolationem, insinuat non esse innitendum, cum de re aliqua deliberamus consolationibus ipsis, quae labuntur; sed, de recessu earum cogitando, utendum esse recta ratione, ut secundum eam constanter etiam tempore desolationum operemur. Denique colligitur ex eodem documento, quod ipsa consolatio est *praeparatio* ad desolationem, et quanto minus sistet, et adhaerebit consolationibus eritque magis indifferens animo, eo minus etiam laedetur a desolationibus.

Secundum documentum de *humilitate* servanda in consolationibus est etiam secundum, non minus quam primum.

PRIMO namque vult significare consolationes me-

re esse dona a Deo sine ullo nostro merito, et cum in illis nihil sit nostrum, et a nobis, nihil esse etiam quod gloriemur. *Quid habes, inquit Apostolus, quod non accepisti? quid gloriaris, quasi non acceperis?* sed debere nos humiliari, recognoscendo auctorem earum, ac illi tribuendo, et nos illis indignos existimando.

SECUNDO. Sicut a Deo sunt, ita dari propter Deum, et non propter nos; ut scilicet per illas Deus honoretur; cum autem fit reverentia, aut exhibetur honor alteri, hoc fit per actum humiliationis nostrae; debemus igitur humiliari, referendo in Deum, et in consolationibus eum glorificando.

TERTIO sequitur iactantiam omnem, ac manifestationem harum consolationum plurimum esse fugiendam; nam qui humilis est, occultat bona, et attendit mala sua, ut vilis appareat; delectationem etiam nimiam esse hac humilitate temperandam, gustando quod Deus ipse in ea delectetur, et a nobis ipsis quasi divertendo; ut sic in Domino gaudeamus et gloriemur.

QUARTO. Indicat etiam usum harum consolationum directum ac proprium esse, ut per eas progressum faciamus, tamquam per stimulum ac calcaria, in solidis virtutibus, quarum fundamentum est humilitas; ideo humiliemur primo, tum proficiamus pro varietate rerum, et occasionum in variis virtutibus, actus earum efficaces elicientes, vel proponentes.

QUINTO. Cum in consolationibus sint tot pericula vanitatis, et tot fomenta amoris proprii, a quibus omnia sunt vitia; et sint velut lac puerorum; haec

omnia sunt perpendenda ; ideoque in illis timendum cum humilitate , ut vitemus illusionum , ac vitiorum omnia pericula , et bene utamur hoc lacte. Et haec est praxis consolationum. — Erit prudentiae boni directoris spiritualis , pro qualitate personarum uti his omnibus praeceptis.

Circa *desolationes* vero maior est difficultas ; et ob id fusius P. Ignatius de hoc praecepta tradit , a quinta scilicet regula usque ad nonam , et partim etiam in decima.

In primis autem , licet non aperte distinguat Pater in desolationem *divinam*, et aliam a *daemon*-ne immissam, ut saepe solet in aliis multis, implicite tamen id facit , cum in quinta regula docet , hominem agi a *malo spiritu*, ac instigari ; loquitur igitur tunc de mala ; in septima autem vocat *subtractionem fervoris* a Domino factam ; haec autem est bona , et in nona , secundam et tertiam causam desolationum Deo tribuit. In secundo etiam tempore electionis , cum ait , divinum beneplacitum posse sciri , docente hoc aliquo spiritu consolationum , vel desolationum. Ex praeceptis idem clare elicitur ; nam varia requiruntur , et aliquando contraria , ut statim dicemus. Quod si dicat quis desolationem unius tantum esse speciei , sed in ea et immisceri daemonem , et etiam concurrere Dominum ; respondemus , quod de tentationibus merito traditur , in quacumque desolatione utrumque spiritum bonum scilicet , ac malum partem habere , et unum bonum praetendere , alterum malum ; at verissime etiam esse duas species , distinguque ex signis suis , et ex praxi exquisita eorum , qui haec observant. Nam sicut tentatio Abrahae sacrificandi

filium, etsi in ea etiam malus spiritus aliquid mali praetendere potuerit, ne scilicet obediret Deo, ductus instinctu amoris filialis, tamen certum est fuisse proprie a Deo, et illi tribui in scripturis; tentationem vero Iob fuisse a daemone, quamvis et Deus concurreret; similiter dicendum est, desolationes quasdam esse a daemone, quae scilicet ad malum impellunt, in quibus tamen Deus aliquid boni praetendit; alias a Deo, quae in bonum tendunt et terminant, quamvis illis etiam se daemon immisceat, ideo praecepta propria in singulis requiri.

PRIMO autem omnium illis, qui vere dederunt causam ob acediam in rebus spiritualibus, discussio illa sui per examen, de qua loquitur P. Ignatius in sexta regula, est optimum remedium. Cum enim, ut habetur in septima regula, una ex causis desolationum soleat esse nostra negligentia, sublata autem ea cesset effectus; per examen conscientiae discutiendo se cognoscet lumine interno hunc defectum et emendabit. Cavendum est autem, ne permittat director animarum, ut ubi non est culpa, discruciet se animus huiusmodi discussionibus, afflictioni loco remedii addendo afflictionem novam.

SECUNDO. In illis autem, quae nullam habent causam culpae, et a *malo spiritu* immittuntur; primo, cum impellant ad vitia, sintque tentationes, est illis resistendum, et sunt expugnandae eo modo, quo in materia tentationum docetur. At cum hic proprie non agatur de his, quatenus sunt tentationes ad malum, sed quatenus animam affligunt, et propterea multa bona impediunt; — Secundo,

cavendum est, ut optime docet P. Ignatius, ne tunc immutemus bona proposita, nec deliberemus quicquam circa nos ipsos dum durat afflictio, ne efficiamur instabiles; suspendendus est igitur omnis assensus, et differendus in tempus tranquillum. *Tertio*, ut praeter hoc animus aptus sit ad fortiora remedia, quae habentur in sexta, et octava regula, oportet eum praevenire de his omnibus.

PRIMO ut intelligat quod ipse patitur esse commune, ac ordinarium omnibus; ne, soli sibi dum putat id contingere, anima cadat.

SECUNDO. Dummodo malo non consentiat, et suspendat deliberationem, statum desolationis non esse tam perniciosum, et abominabilem; sublato enim eius veneno, permittit Deus eam a daemone inferri, ut inde multa bona eliciamus; afflictio enim facit hominem vilem et humiliatum coram Deo, quo fit, ut Deus misereatur, et compatiatur nobis sicut pater filiis, quod aptum est remedium ad mitigandam animi tristitiam; facit etiam modestos, timidos, circumspectos, et ab omni vanitate proprii sensus et superbia alienos; disponitque, ut simus Deo gratiores, et libentius ille nos admittat in suum conspectum, ac colloquium, quam in consolatione.

Praeterea haec afflictio impellit *primo* ad orandum (regula sexta) Deum, quod est optimum remedium, a quo scilicet omnia bona proveniunt. Exemplum esse potest in humanis, nam quo quis est pauperior, et vilioribus pannis indutus, eo est aptior ad petendam eleemosynam a Principe; similiter et desolatus, ac pauper spiritu facilius movebit Deum ad misericordiam, et aptior erit, ut

petat ac impetret ab eo multa bona. *Secundo* ad fiduciam etiam ac spem inducit, qua plurimum sublevatur animus afflicti, cui addi debet a directore ac subministrari spes futurae consolationis, ac multorum bonorum, ut habetur in regula octava. *Tertio*, sequitur etiam cum his subsidiis patientia, quae alias dura est; et orando, ac sperando in Deum fit longe facilior, et ut habet P. Ignatius regula octava, e diametro opponitur desolationi, estque eius unicum antidotum; potestque adhiberi exemplum Christi, et sanctorum, et quam illustre sit et altum illos imitari, et quanta sint bona coelestia, quae huic patientiae praeparantur. *Quarto*, cum expedit, etiam non erit difficile adhibere aliquam poenitentiam, quae potest plurimum prodesse ad sui victoriam in passionibus ac commoditatibus nostris: cum saepe causentur desolationes, quia nondum plene edomuimus carnem nostram. Aliis autem, qui iam domuerunt vitia, vel nimium sunt ad poenitentias externas inclinati, vel sunt scrupulosi, non illis expedit, immo obesse potest, quod iudicio discreto praefecti spiritualis est committendum. *Quinto*. Ex his autem omnibus nascitur animi generositas, de qua regula undecima, quae procuranda est; cum certum sit daemonem nihil posse, minimo gradu gratiae vinci, et Deum nobis adesse infinitis modis, nec passurum, ut supra vires contristemur.

His vero omnibus suppositis remediis et adhibitis, sequitur id, in quo est maior difficultas, et quod maxime omnium est procurandum, ut scilicet in hoc statu desolationis *non desinat* in suis quotidianis actionibus operari eadem bona, quae prius,

at sancte in iisdem occupari. Nam hoc saltem daemon praetendit, ut cum non potest impellere in malum, nec dimovere a promissis sanctisque propositis, a bono divertat; potissimum vero in actibus internis orationis, et virtutum est maior difficultas, nam et tristis animus vix potest applicari ad illos, et praeterea si id faciat, videntur illi actus tam debiles, et imperfecti, ut plane nihil valeant coram Deo, multique propterea cessant ab oratione.

In primis autem hic maxime curandum est, ut tirones instruantur plene, et in praxi deinde paulatim assuescant huic disciplinae; nempe quod *duplex* est efficacia orationis, et aliarum bonarum actionum, *altera* quae *provenit* a consolatione, et ipsa sublata, recedit; et haec non tam a conceptu nostro pendet, quam a Deo, cum sit dulcedo quaedam, et gustus divinorum; *altera* est *proprii conatus*, industriae ac violentiae humanae, qua cum ipso auxilio gratiae illi cooperantes totis viribus naturalibus nitimur elicere actus internos, et haec, etiam sublata consolatione, remanet; ut patet exemplo in operibus corporis, quorum efficacia in nonnullis pendet a gustu naturali, ut est comestio cibi, in aliis fit conatus sine ulla sensus oblectatione, immo cum labore, ut cursus, opus manuum in artibus, actiones circa metalla, lapides et alia multa. Hoc autem in spiritualibus magis locum habet, cum non solum liberae sint actiones hae, sicut corporales, quae imperantur a voluntate, sed sunt immediate ab ipsa voluntate elicited, immo nil aliud sint, quam electiones voluntatis. Certum est autem, quod etiam desolatus quicumque et vel

maxime tristis potest efficaciter aliquid velle ; ridiculum enim esset arbitrari solum in consolationibus habere nos potestatem nostrae voluntatis.

Addendum est autem huic doctrinae aliud *principium* , quod habet P. Ignatius regula septima , nempe divinae gratiae ad omnium virtutum opera praesidium iugiter nobis adesse , et efficaciam dare ad operandum etiam desolatis.

His positis , patet desolatum teneri ad efficaciam bonorum operum *secundam* , licet *prima* non adsit ; et tunc esse tempus proprii conatus exercendi viriliter ; quod si nolit id praestare , est similis puerulis , qui sine gustu nihil volunt operari ; et si persistat in hac acedia , plane non est aptus regno Dei ; si autem viriliter conetur , vel sentiet illam efficaciam , quam diximus , et iuvabitur plurimum ad pergendum in incoepto virtutis cursu ; vel si non sentiat , mirum id esse non debet , si sublata consolatione cum sit puerulus ac novus in spiritualibus , non potest tam brevi temporis spatio sentire virilitatem in opere . Sed sicuti qui addiscit artem musicae , in initio facit actus debiles , quorum frequenti iteratione tandem acquireret habitum , facilitatem et efficaciam ; sic etiam accidit novitiis in actibus virtutum : ideo quo debiliores sunt actus , eo magis expedit ne eos deserant , sed frequentent ; ut cum auxilio superno assuescant , quousque habitus fortes et efficaces virtutum acquirant.

Ut autem iuventur ad hoc , docendi sunt , huiusmodi opera , quamvis videantur illis *exilia* , esse tamen *grata* Deo , et aliquando *gratiora* , quam illa , quae tempore consolationis fiunt . Nam ut exem-

plum demus in artibus humanis, qui alium formare characteres docet, primo quidem solet apprehensa manu discipuli illam deducere et movere, sicque characteres formare, postea sinit ad exemplar praecedentium, ut ex se propria manu tantumdem agat: quamvis autem primi characteres sint meliores secundis, et in secundis sentiat in manu et descriptione debilitatem, cum sit auxilio destitutus praecedenti, quis non videt, praeceptori magis placere secundos, quam primos, quatenus primos non tam fecit discipulus, quam praeceptor, secundi vero sunt ex conatu illius; nam si semper praeceptor manum alterius sua duceret, numquam addisceret artem; idest sinit eum ex se moveri, ut paulatim proficiat, et artem addiscat. Similiter et opera, quae fiant ex fervore consolationum, sunt quasi a Deo per illam delectationem, a qua trahimur ad bona facile exequenda; at in desolationibus relinquimur nostris (non sine gratia) ut opere et labore nostro vim nobis inferentes, in virtute progrediamur, quod insinuatur septima regula; hoc autem est omnibus commune. Ipsi etiam sancti viri initio haec passi sunt, estque ordinarium, et necessarium in via Domini; ideoque persuadendum tironi, ut animose pergat in bono, nec coeptum opus deserat. Patet autem hanc esse doctrinam P. Ignatii. Nam cum velit, ut nihil immutet eorum, quae antea proposuerat, et ut patientia in omnibus utatur; clare sequitur quod velit etiam, ne actiones sanctas pristinas quotidianas praetermittat; et si in oratione, et actibus internis id faciat, faciet etiam facilius in omnibus externis ministeriis sui muneris; in quo est admonendus, ne

per signa externa praeseferat turbationem, in verbis scilicet, ac corporis gestibus, modeste ac mature in omnibus se gerendo.

In desolationibus autem, quae a *Deo* solum per subtractionem immittuntur, quarum iam signa dedimus, nec tanto est opus labore, et faciliora sunt remedia; cum non impellant ad malum, nec efficaciam minuant boni operis, sed tantum privent gustu sensibili. Intelligat igitur esse dona Dei, provenire ex divina providentia eius immediate, esse signa maximi sui amoris, velle eum nos probare, ac humiliare, et quasi ablactare, ut viriliter operemur bonum propter seipsum, ac Dei bonitatem, non propter gustum ullum. Et haec insinuat P. Ignatius regula septima, et nona in secunda ac tertia causa. Hinc autem sequitur non debere studium, ac conatum suum in eo collocari, ut repellat desolationem, et illi obsistat, sicut in primo praescripsimus per discussionem, et alia remedia. Nam cum origo eius non sit a daemone, sed a Domino, non est tantopere abhorrendum ab illa sicut a prima; immo admittenda potius, expeditque humiliari sub potenti manu Dei, resignare se in eius manibus, et conformari penitus eius divinae voluntati. Immo nec est prohibendum, ne aliquid in tali statu deliberet. Nam cum recta ratio non sit obscurata, ut in prima fieri solet, nec agatur a malo spiritu, sed a bono, potest optime regulis electionis, ac deliberationis uti, etiam cum est desolatus; quod et P. Ignatius aperte indicat in secundo tempore electionis, et inde praeter ea, quae diximus probari potest, quod cum non desint quos Deus quasi perpetuo detinet in huiusmo-

di statu desolationum , his nullus esset unquam locus deliberandi, si valeret haec regula, quod est absurdum. Nihil ergo boni , quod sit rationi conforme in tali statu est praetermittendum; maxime vero omnium procurare debet , ut in virtute solida, et vera animi quiete corroboretur. Et haec de discretione spirituum primae hebdomadae dicta sunt.

CAPUT II.

DE DISCRETIONE SPIRITUUM.

Sequuntur regulae secundae hebdomadae, quas P. Ignatius quanti faciat, et quantum praeferat aliis primae hebdomadae , aperte inde colligitur , cum *primo* praescribit ut iis, qui crassis tentationibus vexantur, dentur regulae tantum primae hebdomadae, nullo autem modo secundae , quia inquit, quantum alter ex illis accepturus est commodi, tantundem ex his dispendii referret ob subtilitatem rei , et sublimitatem , quae est supra eius captum. *Secundo*, cum explicat idem Pater ad quos proprie spectent, ad illos scilicet, qui in bono ita profecerunt , et in via Domini sunt animati , ut a malo , et tentationibus eius penitus abhorreant , casque repellant; proptereaque ab huiusmodi crassis tentationibus daemon tunc cessat , quod illis expugnandis videt esse assuetos, seque illis posse malum machinari desperat, ideo his omissis, sub specie boni tentat ut eos fallat ; nam cum bonus spiritus bona suggerat semper, malaque et praevi-deant hi , et aversentur , cogitur malus , ut fallat effingere etiam ipse ac praeseferre spiritum bonum,

quo tandem ad malum dolo, ac fraude per speciem spiritus boni perducatur. Hae igitur regulae ad bonos tantum pertinent, ut discernant fraudes mali spiritus, et apparentes has motiones ab aliis vere bonis et sanctis, quae a bono spiritu immittuntur, distinguant; quod est longe subtilius, altius ac difficilius discretione spiritus iam a nobis explicata, quae ad primam hebdomadam refertur. Ut autem plenius haec omnia declarentur, primo omnium proponamus quidquid in his regulis P. Ignatius tradit, ut ea capita deinde, quae videntur egere diligenti examine suo ordine declaremus.

§ I. De duplici genere spiritualis consolationis.

PRIMO. Igitur duo genera spiritualis consolationis ille distinguit: *Primum* est cum nulla praecedat huius consolationis causa in anima, cum nec sensibus, nec intellectui, quidquam obiectum est, quod eiusmodi consolationem causare ex se possit; et hanc esse solius Dei affirmat, nec posse in ea locum habere daemonem cum suis fraudibus. Dat autem causam: quia proprium est Creatoris suam ingredi creaturam, et illam in amorem sui totam convertere, trahere, et mutare. *Secundum* genus est illius, cuius aliquam causam in nobis praecedat, et huius posse esse causam, seu auctorem tum malum spiritum, tum bonum, contrario tamen fine, ut patet.

SECUNDO. Quoad nos, ait quamvis initio certum sit illam esse a solo Deo, post illud tamen in progressu, cum dilatatur in nobis, non esse hoc certum, sed fieri posse, ut malus spiritus sese illi immisceat.

TERCIO. Consolationem spiritualem, a malo spiritu immissam, non esse veram, nec solidam, sed sophisticam et fallacem; et eo tandem tendere, ut eam, quae boni spiritus est, et sola est vera, oppugnet, et inducat tristitiam, ac perturbationem animi; sicuti e contra vera consolatio tendit ad falsae oppugnationem, et ut tristitiam, ac animi inquietudinem tollat.

QUARTO. Morem esse mali spiritus cum se in Angelum lucis transfigurat, ab initio bonas, sanctasque hominis cogitationes sequi, obsecundare, et fovere, tum vero occulte, et paulatim ad prava sua desideria trahere.

QUINTO. Daemonem hoc facere trahendo ad id tantum, quod aperte malum est, vel si non potest, avocat saltem a bono; vel impellit ad minus bonum, relicto maiori; vel defatigat, angit perturbat, sublata quae prius aderat quiete, pace, et tranquillitate.

SEXTO. Ut discernantur mali spiritus sub specie boni motiones a bonis, excutiendae sunt cogitationes nostrae circa principium, medium, et finem suum, quae tria si recta habeant, bonae erunt. Si autem deprehendimus in illis aliquid ex malis in quinto iam commemoratis, erunt a malo spiritu. Regula autem haec servanda est tum in illis consolationibus, quarum causa aliqua praecedat in nobis tum in aliis repentinis, quoad earum progressum ac finem, qui potest a malo spiritu provenire.

SEPTIMO. Post haec ad discretionem utriusque spiritus, si contingat nos deprehendisse fallaciam aliquam daemonis in fine, plurimum iuvat reflecti supra totum progressum iam transactum, a princi-

pio usque ad finem, et diligenter observare duo; alterum quid praetenderit daemon mali in eo, alterum quomodo sensim fefellerit nos aut alios, quo artificio, qua specie, et quo modo ab illa boni apparentia declinare nos fecerit ad malum gradatim usque ad finem; nam tali experimento practice discimus, quomodo cavendae sint daemonis fraudes.

Haec P. Ignatius in octo regulis secundae hebdomadae; quod si alia praeterea dicat (ut patet in regula septima) nos iam in prima hebdomada illa explicavimus.

Ut autem haec omnia intelligantur clarius, expedit ut sequentia capita pertractemus. *Primo.* Quomodo possit daemon motiones internas spirituales ac sanctas, quae boni spiritus propriae esse videntur effingere. *Secundo.* Quomodo ex illis malum deducat, cum ex bono non possit sequi malum, sicuti nec ex vero falsum. *Tertio.* Ad quem finem malum, post progressum soleat deducere. *Quarto.* De illusionibus variis, ac earum speciebus quomodo possint discerni in initio, tum in toto progressu motiones boni spiritus a malo, et quae sint remedia singularum propria.

§ 1.º *Quomodo Daemon effingat bonas motiones?*

De hoc capite non est quod curiose, ut faciunt Theologi, hic multa dicamus, sed brevissime quantum ad praxim nostram conferre possit. Cum itaque motiones internae et intellectum comprehendant et affectum, dicimus *primo* ipsum daemonem, quoad intellectum, uti apparitionibus externis,

vel veris, id est sub vero aliquo corpore assumpto conficti, vel prestigiosis et variis, licet verae appareant; posse similiter imaginationem internam afficere omni genere phantasmatum, et per hanc intellectum in multis fallere; posse ipsa nostra phantasmata multis modis admovere, ac immutare, et per corporeas alterationes humorum varie idem efficere, quod in nobis saepe faciunt humorum naturales excessus. Potest persuadere, ac repraesentare operationem naturalem tanquam spiritualem, cum scilicet dilatamus rerum divinarum quasdam primas apprehensiones ac lumina, proprio ingenio deducentes multa, existimamus, suggerente daemone, habere nos revelationes, cum ex melancholia, aut phantasiae alia naturali permutatione apparent nobis somnia, aut similia, et videntur alta, cum sint naturalia. Quod autem spectat ad obiecta, ac res ipsas supernaturales, habet daemon quamplurimas ex divinis scripturis, et aliis mediis, et quoad futura potest multis modis effingere spiritum propheticum, ut omnes Theologi docent.

Secundo. Affectum sensitivum potest similiter per corpus, idest humorum alterationem, et per phantasmata commovere ad omnes actus sive passionem, et hinc voluntatem afficere, vel persuadere, quod in hac parte est naturale, esse donum excedens; ut cum quis ob sanguineam complexionem facilis est ad lacrymas, et ad excessum affectus, ut putet se pati divina. Potest consolationes spirituales efficere, quatenus delectatio est passio, non opus, et ex amore proprio non divino oritur, per repraesentationem, seu coniunctionem cum obiecto ad id accomodato. Potest etiam iuvare per

has , ad actus aliquos virtutis apparentes seu leves, ut fallat. Et in his omnibus potest esse tantus excessus , ut alienet hominem a sensibus externis per raptus et aecstases, vel natas a naturali principio, ut diximus, vel daemone impediēte sensuum operationes, vel accedente affectu aliquo, ac passione amoris, aut simili tam vehementi, ut ecstasim faciat. Ut autem omnia , vel aliqua ex dictis sequantur in opere, praeter Daemonis potestatem concurrunt duo alia , hominis scilicet ipsius consensus, cooperatio vel saltem occasio ac dispositio, et divina permissio, sine qua nihil potest: et haec de primo capite.

§ 2.º *Quomodo daemon ex iis malum deducat ?*

Ad intelligentiam secundi notandum est , quod cum anima in via Domini coepit tam efficaciter progredi , ut malum quodcumque apertum , et tentationem ad illud abhorreat , et efficaciter vincat , daemon cessat, ut diximus, ab huiusmodi vexationibus , in quibus videt se nihil posse , nec tamen cessat ab alio, immo crescit in eo desiderium perditionis illius animae , incipitque machinari modum alium, proponendo bonum sub specie aliqua simili bono spiritui, ut per hanc viam trahat tandem ad malum , quod saepe dolose, ac subtiliter adeo tentat, ut fallat , et multos ad graves ruinas pertrahat.

Spiritus igitur uterque, tum bonus, tum malus bona suggerit in initio; secundo autem malus paulatim conatur ad malum divertere, quousque, tertio, in fine aperte trahat; bonus autem semper in

bono progreditur usque ad optimum ultimum finem ; et in discursione huius duplicis viae mali , ac boni spiritus consistit tota disciplina huius secundae hebdomadae.

Progressus autem daemonis ab initio bono , usque ad finem malum , totus est falsus , et suppositius. Nam sicuti ex vero non potest per bonam consequentiam , secundum lumen naturale rectum nostri discursus , deduci falsum ; similiter nec ex bono potest sequi malum. Cum igitur ex vero falsum deducitur , sophisma committitur ; cum ex bono malum , appellatur illusio ; et quemadmodum in elenchis sunt sophismata tam verisimilia , ut difficile solvi possint , contingitque viros etiam sapientes errare , sic et in illusionibus spiritualibus usu evenire conspiciamus. Ratio tota pendet ex daemonis maxima sagacitate , et astutia , studioque continuo ac vehementi ; tum ex animi humani ignorantia , ac simplicitate , qua sumus erroribus his obnoxii ; vel ex superbia aliisque vitiis gravioribus ; tum denique ex rerum ipsarum similitudine apparenti , qua in errorem inducit ; et quoniam quod est aperte malum , nullam habet similitudinem vel modicam cum bono , ideo non statim ex bono principio daemon deducit malum illud , quod praetendit , sed inter utrumque inserit media quaedam , quae sub specie boni declinant tam suaviter et occulte ad malum , ut videantur ex primo illo bono deduci ; quo progressu , ac deductione fallit , ut optime P. Ignatius in regulis observavit ; et saepe tam vehementer imprimit vi huius fallacis progressus , quod vult , ut quae alias turpia , et aperte mala visa fuissent , vel sancta nedum li-

cita misere aliqui esse existent; vel vix post factum ipsum pravitatem discernant. A bono igitur illo, quod in initio videtur perfecte, ac plene bonum, deducit aliud bonum, sed minus quam primum, incipitque occulte inficere bonum mixtione aliqua quamvis modica minus boni seu mali; tum pergit immiscendo bonum verisimile, sed minus quam praecedens, maiori malo, quousque ad manifeste malum deducat. Ut ex: gr: ex motione amoris divini et serviendi Deo ducet mulierem ad quaerendum aliquem, qui sit illi dux, et magister in vita spirituali, curabitque, ut accendatur affectus erga eum spiritualis et sanctus sub illa specie divini magisterii et progressus in rebus spiritualibus; sequitur hinc frequens collocutio inter eos; tum affectus quidam humanus honestus, non tamen spiritualis pure sicut antea, et sermones de rebus humanis; tum amor honestus sensim convertitur in alium tenerum et vehementem, qui paulatim inclinat in levitates, otium, et in vana ac otiosa colloquia prorumpit; hinc lascivia in actus ex se non aperte malos, sed qui vim habeant concupiscentiam excitandi; tum in impudicos, sed leves, a quibus sit progressus usque ad consummationem peccati. Et hoc modo in aliis plurimis peccatis solet suas fallacias hoc eodem progressu intendere.

Sequitur hinc aptos esse maxime omnium, et obnoxios his fallaciis animos simplices, qui prudentiae ac luminis perspicacis vel doctrinae acquisitae vel naturalis sunt inopes; et facile persuaderi, ac trahi possunt suavi specie rerum; tenaciter autem his erroribus aptos esse adhaerere eos, qui proprii sunt iudicii, et sibi ipsis valde placent.

Sequitur etiam, P. Ignatium sapienter distinxisse totum progressum in tria capita, initium scilicet, medium, ac finem, et ex reflexione in ea docuisse remedium optimum omnium, quo detegentes in hac deductione, quomodo daemon declinet paulatim ad malum, a radice fallaciae morbum extirpemus.

Et haec est vera altissima sapientia, sed valde difficilis; cum pauci ex his, qui falluntur, persuaderi possint se errare, et ut in remedium erroris ea methodo utantur; quod vel si conentur experiri, nullum errorem deprehendunt, et misere sub specie boni proprium malum tuentes favent ipsi daemoni, et adhaerent; ideo necessarium est per signa prius, et effectus procurare, ut detegant malum, et illuminentur, tum ut in hoc utantur remedio iam dicto. Deinde etiam sunt remedia practica et efficacia, quibus possint detecto morbo ab eo curari, cum non satis sit morbum detexisse, et eius causas, nisi adhibeantur remedia, et curetur; praeterea vero non raro accidit daemonem, ipsis etiam invitis, post lapsum graves inferre molestias.

§ 3. *Ad quem finem malum post progressum solent deducere?*

Quoad tertium. Radix omnium malorum, cui daemon innititur, est amor proprius, qui in spiritualibus bonis, nisi sit homo valde cautus, vehemens est simul et occultus sub specie divini amoris latens, a quo daemon omnes animarum ruinas deducit, fallitque eas per progressum notatum,

ut perducatur tandem ad varia peccata; et primo ad superbiam, quam solet palliare sub specie virtutis variis modis, et in hoc corrumpit, et perdit etiam viros graves, et bonos; hac enim eadem fallacia ipsemet fuit illus, et decidit a statu gratiae et excellentiae, in qua creatus est; ideo rerum maximarum, ac virtutum speciem simulat, hinc enim patet illi campus ad infinitas fere fallacias, et vicia; saepissime etiam ad dilectionem inordinatam deducit, primo spiritualem, tum inanem, tum denique turpem, ut diximus. Curat praeterea obstinationem in proprio sensu, potissimum in erroribus, qui ad dogmata spectent; vel inducere tentat in desperationem salutis, in qua est ipse immersus; et hoc cum malum sit tam apertum et infame, ut dissimulari non possit; deinde sequitur aeterna damnatio. Cum autem non possit malum ullum tam grave inferre, curat maximum quod potest, nec tamen cum non potest aliud, spernit, seu omittit vel minimum.

Ab huiusmodi autem fallaciis levioribus, quae vel inferunt leve damnum, vel boni aliquid impediunt, vix ullus est penitus immunis; omnes aggredditur, perfectionem verae virtutis infinitis modis impedire conatur, ut apud Cassianum Patres adnotarunt, qui propterea suadent, et cum illis P. Ignatius, ut diligenter discernamus, et probeamus, ut ait Apostolus, spiritus an a Deo sint, et vigilemus edocti experimentis, et praeceptis maiorum, ea nobis ipsis accomodantes, et aliis, quorum nobis cura est demandata.

§ 4. *De variis illusionum speciebus.*

Difficile est et humanis viribus omnino impar tantas, tamque varias, ac subtiles daemonis fallacias recensere, multoque difficilius propria singulis remedia adhibere. Satis igitur nobis sit, primo radicem omnium, ac fontem attingere, tum ex ea aliquot species earum quae quotidianis experimentis solent se apertius, et clarius ostendere, salutique, ac perfectioni animarum fortius insidiari.

PRIMO igitur sciendum est, gratiam sanctificantem, quam nobis Christus suo sanguine promeruit, sociari et coniungi cum natura corrupta, eique fomitem, passiones, et plurimas ad malum innatas inclinationes non adimere, sed impedire tantum, ne in peccatum grave et mortale prorumpant, nec in venialia, a quibus tamen nec penitus sanctos viros immunes facit; fragilitate enim eiusdem naturae non raro praeventi, incidunt in culpas huiusmodi, leves scilicet, ac veniales, sentiunt etiam in se ipsis motiones, ac impetus plurimos eiusdem vitatae naturae, suarumque potentiarum, qui et gratiae divinae, ac rectae rationis usum praevenientes, ad mala etiam gravissima ex se impellunt, sed eiusdem gratiae virtute non sine labore, et agone reprimi possunt. Dolet hoc Apostolus vehementer, cum ait: *video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Illis autem motibus pravis naturae et passionum opponitur motus divinae gratiae in animam infusae, quae ad omnia bona nalis illis contraria vehementer animam inclinatur; quod

et Apostolus paulo ante de se affirmat, cum ait : *condelector legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem etc:* et immediate posteaquam dixit ingemiscens, *quis me liberabit de corpore mortis huius*, subiungit: *gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum*. Hinc autem sequitur et illa agonia iustorum, quam statim Apostolus describit dicens: *igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati*; pugnant enim motus naturae, et motus gratiae inter se, cum natura et gratia fines inter se habeant contrarios, amorem proprium, et charitatem in Deum.

SECUNDO. Quamvis motus hi naturae, et gratiae tot sint, ut vix numerari possint, sciendum tamen est, posse omnes ad caput unum referri: natura enim omnia ad se trahit, gratia vero in Deum omnia refert; illa quaerit quae sua sunt, haec quae Iesu Christi. Hinc vero tria alia capita deducuntur, quae omnes hos naturae praeavos motus comprehendunt, et totidem quae gratiae.

Natura enim nostra amore sui inordinato excoecata, quaerit in omnibus. *Primo* suum commodum in pecuniis, facultatibus, copia amicorum et aliis, cupida semper, numquam satiatur, recipiens, ac retinens quantum potest, parce donans, ad se omnia trahens, lucri et rerum temporalium amantissima, otii similiter et quietis. *Secundo*. Quaerit suas delectationes in sensibus, in creaturarum usu, in carne, in vanitatibus, vagationibus, pulchra, et curiosa inquirens, in vilia, ac turpia declinans, impatiens laboris ac doloris, querula et iracunda cum non potest repellere etc. *Tertio*. Super omnia honori est dedita; amat enim aestimari ab aliis multa vult ex-

periri alta ac secreta penetrare, honores, ac dignitates quaerit, a confusione ac contemptu abhorret, non vult premi, ac superari, nec ulli subiici, nec in ullo mortificari, hominibus placere studet. — Omnia denique, quae quoquo modo commodis, delectationi, et honori inserviunt, amat, desiderat, in illis laetatur, sperat, audet, et aggreditur; contraria his odio, ira, et aliis contrariis affectibus prosequitur, unde motus illi omnes tot, tamque varii oriuntur, et propagantur.

Motus autem gratiae in omnibus naturam oppugnant propter Deum. *Primo* enim abdicat se omnibus, amat paupertatem, otium fugit, labores expetit, beatius esse putat dare, quam accipere, paucis admodum est contenta. *Secundo*. Sensuum delectationes, vanaque omnia detestatur, compunctionem, et asperitatem sectatur, est mansueta, et continuae carnis mortificationi incumbit. *Tertio*. Amat nesciri, vilis haberi cupit, fastum ac honorem omnem refugit, omnibus etiam minoribus se subiicit, nemini placere cupit nisi Deo; iniurias, persecutiones, et mala omnia ad Christi imitationem tanquam pretiosos thesauros admittit; compatitur et benefacit, qui haec illi inferunt.

TERTIO. Advertendum est, quod hoc conflictu gratia procuret plenam carnis subiectionem, et victoriam in omnibus, habetque ad hoc praestandum plurima divina praesidia. Duplicem autem solet exercere pugnam contra hos naturae motus. Prima est, aperta contra vitia gravia, de qua modo hic non loquimur; sed animam hic suponimus, quae in hac pugna sit adeo exercitata, ut magna ex parte, et caro sit illi subiecta, et daemon

ab huiusmodi tentationibus iam fere abstineat. Post hanc vero sequitur secunda pugna. Nam natura nostra cum iam ad bona huius saeculi non potest aspirare, sibi que aditum oclusum ad motus hos pravos in vitiis tam manifestis explendos videt, callide, et astute se convertit ad ipsamet obiecta, et motus sanctos gratiae, et in illis occulta quadam insinuatione quaerit motus suos pravos, et immiscere, et explere; ad hoc autem impellitur, et inflammatur a daemone, qui cum invidus sit nostrae perfectionis, nec iam possit aperte impugnando vincere, per insidias carne ipsa nostra, eiusque motibus tamquam instrumentis utens, intentat fallacias et stratagemata primo sub specie boni, tum sensim ac latenter declinans, ut ruinam extremam pro viribus inferat. Nec desunt occasiones. Nam eadem bona, quae sunt virtutum obiecta, multa in se continent commoda nostra, delectationes habent corporalibus longe maiores, et laudes insignes et primis praestantiores, quae omnia sunt amoris proprii fomenta; circa quae motus suos pravos, daemonis suggestionem, dum occulte fovet, et nutrit, bonos ipsius gratiae his contrarios retundit simul, et immixtione hac inquinat, et contaminat. Hoc autem rursus dupliciter fieri potest: primo, ex certa arte, scientia, et consensu rationis, et partis superioris; et haec hypocrisis est, vel tepiditas, et aperta malitia, nec de hoc sermo est. Secundo, cum in veram virtutem tendunt, et existimant se viam tenere rectam, et bonam, et sub specie boni a daemone et sensualitate callide, et astute falluntur; et haec est proprie illusio, qua vera et solida virtus in falsam et ina-

nem dolo , ac fraude hac commutatur , cuius hic et signa et remedia quaerimus. Est enim multiplex varia et difficilis sophistico illo progressu procedens, quem iam explicavimus, quo saepe legimus daemonem viros celebres, et multorum annorum laboribus praeclaros fefellisse , et quotidie conspiciamus. Sunt enim admodum pauci , qui tantam gratiae divinae virtutem sint consequuti, ut lumine claro insidias has omnes intelligant, et vi eiusdem gratiae , naturae astutos et perniciosos hos motus repellant.

Duo autem sunt genera potissima , sub quibus species omnes harum illusionum continentur. Primum, affectum seu voluntatem circa actus virtutum comprehendit, cum scilicet pro veris ac solidis , falsae ac fucatae virtutes a daemone obtruduntur. Secundum spectat ad intellectum , ac eius inanes elevationes, in quibus daemon transfigurat se in Angelum lucis , et de his omnibus ac suis remediis iam nobis dicendum est.

I. DE AFFECTUS AC VOLUNTATIS ILLUSIONIBUS ET EARUM REMEDIIS.

Ex his, quae diximus, non erit difficile species aliquot magis conspicuas, et ordinarias illusionum harum deducere ; nam vel necesse est , ut in illis lateat commodum nostrum, et interesse, vel delectatio , vel honor , haec enim tria sunt fomenta amoris proprii, qui omnia ad se trahit.

§ 1. *De illusionibus sub specie commodi.*

Fallaciae, quae sub specie commodi latentes immittuntur, sunt omnibus crassiores et faciliores.

PRIMO enim sub specie tuendae valetudinis, vel virium naturalium debilitatis, et similium, et in universum sub specie discretionis servandae, et vitandi excessus, multi procul dubio falluntur, nimirum suis commodis indulgentes, ex iis etiam, qui perfectae virtutis disciplinam profitentur, et instituta altiora complexi sunt.

SECUNDO. Alii hoc principio elusi, quod virtus in interiori homine posita est, cui opus externum parum adiungit, solum internis actibus virtutum et desideriis pascuntur, in quibus nec labor, nec violentia magna ponenda est; externos autem actus, qui et virtutis sunt nervus et consummatio, et difficultatem habent, nec sine sudore et violenta victoria possunt exerceri, fere penitus praetermittunt: sicque virtutis speciem quandam, non autem essentiam eius ac soliditatem consequuntur, vacantes in exteriori homine suis commodis.

TERTIO. Alii huic contrario spiritu ducti, contenti externa regularum et legum sui Instituti observatione, vel piis operibus eleemosynarum ac similibus operam dantes, frequentantes sacramenta, externis his sunt penitus dediti, leviter autem et casu ac perfunctorie interna considerant, et colunt. Cum autem maxime omnium cultura animi in scrutinio intimi cordis et passionum ac radicum vitiorum extirpatione consistat, et inde ad externa derivet; fit hinc, ut hi passiones et commoda in multis sequentes, longissime a vera virtutis via aberrant.

QUARTO. Sunt et alii non pauci, qui vitiorum in virtutes commutationem in mutatione malorum in bona obiecta consistere existimant, et quidquid circa huiusmodi passio inordinata et immortificata operatur esse opus virtutis; aliorum scilicet vitia detestari, amplificare, et tamquam Aristarcos omnia notare, et in rebus etiam sanctis subtili quadam inquisitione defectus deprehendere; sub specie sapientiae et prudentiae contra errantes vehementer irasci, et de aliorum erratis scandalizari, dure reprehendere ac corrigere; sub zeli divinae gloriae colore aspere subditos tractare, et alia huiusmodi, quibus continuo passiones proprias, et iudicii ac voluntatis vitia foveant.

QUINTO. Sunt qui virtutum studium amant, et eo usque progrediuntur quo multa bona agant; at unam aut alteram circumstantiam earundem virtutum non curent, ut scilicet commodis suis vel voluntati inserviant; fallunturque, dum modicum illis esse videtur id quod praetermittunt, nec advertunt bonum virtutis esse ex integra causa; vitium vero ex singulis defectibus contrahi, iuxta illud: Qui peccat in unum factus est omnium reus.

SEXTO. Sunt etiam his similes illi, qui virtutum connexionem non advertunt nec plene amplectuntur; est enim etiam philosophorum doctrina, virtutis actum unum perfectum requirere omnium aliarum virtutum habitus; sunt enim paucissimi, qui in sua temperantia, quamvis non vincantur a sensu et voluptate, sint tamen ita fortes, ut nec mortis periculo parati sint virtutem deserere, nec honoribus pecuniarumque thesauris, aut aliorum honorum huius mundi obiectis corrumpi; et in aliis

omnibus similiter : imo vix ullus est , qui in suis virtutibus terminum aliquem non sibi praefigat, ex amore scilicet sui commodi vel suorum, quo adveniente non periclitetur in eo virtus; nulla enim virtus est vel exigua, quae omnium passionum ac totius omnino commodi omnimodam abnegationem non requirat ; plerique autem virtutes non omnes, sed quasdam, nec in tota sua latitudine, sed angustas ac terminatas procurant ; hos autem occasio ipsa prodit , cum scilicet in periculis et aliis circumstantiis, quae connexionem hanc ac virtutum plenitudinem requirunt, eiusdem desertores efficiuntur.

SEPTIMO. Sunt et non pauci, qui in quibusdam virtutibus strenue se exercentes, et magna quaedam ac singularia tentantes, in aliis id non curant; ut qui vitae sequuntur austeritatem admirabilem, et tanti illam faciunt, ut in ea sola sanctitatem positam esse existimantes, virtutum aliarum studium, ac vitiorum emendationem non curent ; nec intelligunt duplex esse genus commodi nostri et interesse, aliud quidem sensibile, et hoc superant, aliud proprii iudicii ac voluntatis, quod continuo retinent. Et haec de primo hoc genere satis: principia autem et dogmata his erroribus contraria ex se sunt manifesta. Haec de primo capite.

§ 2. *De illusionibus sub specie delectationis.*

Circa secundum delectationis septem etiam sunt praecipua illusionum genera.

PRIMUM est eorum, qui in longa oratione et eius oblectamenti divinis sanctitatem collocant,

nihilque aliud summo studio quaerunt quam mentis erga Deum sensibilem fervorem, in quo multos virtutum actus conantur elicere; daemon autem multipliciter his illudit, fovendo hunc eorum fervorem, et nutriendo eorum gustus: extra orationem vero nullam sibi vim faciunt, imo impatientes morosi iracundi sunt, otiosi ac inutiles, fallitque eos devotio ac fervor sensibilis, quem virtutis esse unicum refugium existimant, cum autem illo destituuntur, plane inermes esse se sentiunt et impotentes.

SECUNDO. Sunt alii qui similiter fervore quodam ducti incidunt in excessus, qui virtutum magnarum speciem prae se ferunt; indiscretionis scilicet in multis, propriisque iudicii ac voluntatis amore, gustu ac delectatione nimia seducti, nulli obediunt, nullius directionem aut consilium curant, et saepe in graves ac varias ruinas praecipites labuntur.

TERTIO. His similes sunt, qui motiones ipsius affectus, cum praecipue in illis delectationem et impetum vehementem sentiunt, ita sequuntur, ut ab illis duci se sinant, ac regi in omnibus suis actionibus, quos daemon miris motibus dilatare procurat; et quadam interna reflexione ita probat ac commendat, ut in corde ita videantur sentire illud omnino esse agendum, quod fervor ille, et commotio dictat; nihil curantes rectae rationis, divinarum legum, et consilii sapientum lumen, in quo nos Spiritus Sanctus iubet ambulare, ne tenebris sub specie lucis falsae praeoccupati graviter erremus, ut multis ex his accidisse, et legimus, et experimur.

QUARTO. Ad hos etiam accedunt qui alta nimis sapere, et scrutari volentes ante mortificationis studium, Dei uniones, et mentis elevationes, et alia, quae postrema, et summa sunt, per saltus aggre-
diuntur, et tandem quo altius ascendere volunt, eo gravius cadunt.

QUINTO. Falluntur ex iis multi desiderio imitandi sanctos, quod cum inepte et imprudenter faciunt, et in plerisque eorum, in quibus admirandi sunt, et non imitandi, id tentantes, graviter ac turpiter illuduntur.

SEXTO. Alii veram in se, et sanctam vivendi rationem sequuntur, sed a vocatione sua, ac instituto alienam vivendi normam; et hi peregrinantur spiritu, proprioque gustu, et proprii amoris instinctu illeciti decipiuntur, ut cum exempli gratia, qui solitudinem et contemplationem amant, cum ad vitam activam sint a Deo destinati; contra vero, qui vocati ad recessum, ac unionem cum Deo monachalem, volunt cum proximis versari, et his similia.

SEPTIMO. Sunt multi, qui viam rectam ingressi et primis initiis assueti, in suis praeparationibus, et cooperationibus, magnum virtutis sensum ac etiam progressum perceperant; nec a sensibili fervore pendentes vigorem ipsum, ac lumen virtutis sequi videbantur: at cum post haec non solum sensibiles desunt gustus, sed praeterea sentiunt virtutis illum influxum, quo se roborari, ac confortari percipiebant, imminui, et post tentationum gravium victorias, a quibus iam quietem expectabant, se se iterum praeter expectationem impugnari, nec tamen ullam culpam expressam discernunt; animo

cadunt, affliguntur angustiis, et spirita diffidentiae, et pusillanimitate opprimuntur, cruciantur, lamentantur, quietem animi, et constantiam deserunt. Haec autem est subtilis fallacia amoris proprii, dum delectationis gustum illum sensibilem pro virtutum robore sumunt, cui penitus nituntur, et illo destituti in moerorem animi, et uno verbo in apathiae perniciosum morbum incurrunt; et hoc est commune fere omnibus, qui vere, et ex corde se devotioni, ac virtutum studio initio tradunt, et nisi tempestive, ac opportune illi fallaciae occurratur, vix possunt unquam liberari.

Consistit autem fallacia in falsis quibusdam principiis; quae daemon amore proprio tamquam instrumento usus in animos horum immittit, ac fortiter imprimit. Quorum *primum* est; tentari hominem iam spiritualem, et a vitiis abhorrentem de iisdem vitiis crassis, et vehementibus stimulis adhuc incitari, malum esse: cum tamen Apostolo datus sit *stimulus carnis*, et *Angelus Sathanae*, qui eum colaphizaret, et ex eodem *virtus in hac infirmitate* perficiatur, et roboretur, dictumque illi sit: *sufficit tibi gratia mea*. *Secundum*: progressum virtutis consistere in sensu reflexo illius; cum proprie in voluntatis firmissimo proposito declinandi ab omni malo, et faciendi bonum, positus sit, et in actibus directis virtutum circa sua obiecta; reflexio autem illa, qua in nobis percipimus hunc virtutis cursum, et inde confortamur, sit amoris proprii fomentum, qua nobis ipsis valde placemus; in se autem nec sit necessaria, et sit regula fallax, et periculis plena. Nam augmentum virtutis, etiam humanae, et omnium scientiarum, ac artium, cum

spatium temporis requirat , est nobis imperceptibile, quod etiam in herbarum, ac arborum incrementis apparet clare; multo autem magis id verum est in virtutibus divinis, quae a divina gratia pendent, cuius nedum augmentum percipimus, sed nescimus, *utrum amore, an odio digni simus*. Pater enim coelestis noster thesaurizat nobis in nobis ipsis, et gratiae dona plurima concedit, quorum non permittit sensum ullum nos habere, vel admodum exiguum; multis enim de causis hoc sibi reservat, idque valde nobis expedit, ut sic humilietur, et ab eius mero beneplacito divino pendeamus; subtrahit etiam sensum nostrum a propriis actionibus, iisdem de causis. *Tertium*. Praeparationem nostram, diligentiam, et cooperationem esse regulam infallibilem incrementi sensibilis virtutum, quod etiam est principium fallax. Nam est quidem necessaria cooperatio, et semper adhibenda; at divina illa, ac paterna providentia, quae nos in virtutum divinarum cursu regit, non pendet ab ea. Signum autem certum huius est, quod saepe cum praeparamur diligenter, nos aridos, ac ieiunos dimittit; cum minus autem cogitamus, confortat, ac illuminat. Quis enim non videt clare, nolle divinam bonitatem ligari nostris legibus, sed liberam esse: *Spiritus enim ubi vult, spirat, et vocem eius audis, et nescis unde veniat, aut quo vadat*; nos quidem decet esse ligatos, idest numquam conatum nostrum praetermittere, at nec expedit, ut illi nitamur; sed praemisso, nos penitus Deo, ac eius beneplacito magna cum animi submissione, et fiducia filiali committamus. *Quartum*, quod fallit est, nostri huius conatus, ac cooperationis

exhibitio, quam dubitant semper huiusmodi animae, an sit talis, qualis esse deberet, et anguntur, atque affliguntur de hoc vehementer. Error autem in hoc consistit, quod sentire ac percipere vellent clare, quod intus agunt, et an illud satis sit, nec ne, et quid expresse requiratur; cum haec omnia semper in se dubia sint, ac difficilia, nec a sensu nostro, ac reflexione petenda, sed simplici quodam affectu humili ac sincero pro viribus exhibendum sit Deo, quod quisque habet ac potest ex toto corde ac bona voluntate. Tum existimandum, ac iudicandum hoc totum nihil esse, et divinae voluntati supplicandum, ut quae in omnibus desiderat, ipsa compenset. *Quintum* ac ultimum. Latet hic venenum proprii amoris, et gustus, seu satisfactionis, quo sub specie placendi Deo subtiliter ac latenter simul quaerimus nos ipsos nimium, eo autem gustu destituti cruciamur, et inquieti effici-mur; hunc autem si abnegare conaremur solum quaerentes Dei gloriam, et beneplacitum in omnibus, cessaret omnis angustia, cessaret tanta diffidentia, et animi pusillanimitas, et animus in sinu paterno divinae providentiae ac bonitatis semper conquiesceret, quae numquam deserit quaerentes se, fieretque quod Angeli decantarunt: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis*: et haec de secundo capite.

§ 3. *De illusionibus sub specie honoris.*

In tertio capite potissimum solet daemon multis illudere, cum nihil sit quod hominem illudere, ac fallere magis aptum sit, quam propria existi-

matio, et in plurimis actionibus lateat subtilis quaedam animi elatio.

PRIMO autem sunt qui lumine ac viribus mere naturalibus circa obiecta spiritualia occupati, vel intellectu vel affectu quasi interno quodam accepto responso persuadent sibi, quod vel id quod concipiunt, sit a Deo, vel id quod valde desiderant, sint consequuturi, quos procul dubio per nimiam vanam sui aestimationem seducit diabolus.

SECUNDO. In quibusdam divinis illustrationibus, vel affectibus, sunt qui mirum in modum haec extollentes, et pluris longe facientes, quam vere deberent, cum sint ex illis quae multis ordinarie communicari solent, magnam inde persuasionem sibi faciunt, se in alto statu esse collocatos, et extra aliorum ordinem a Deo visitatos.

TERTIO. Sunt alii, qui ex iisdem immissionibus concipiunt et ardens desiderium rerum altiorum, ut puta intelligentiae scripturae, vel mysteriorum divinorum; virtutum heroicarum, donorum, et gratiarum spiritualium, quae gratis datae a Theologis nuncupantur, et se ad haec aptos, et habiles existimant; zelum vehementem in proximum multa et magna operandi, sed non secundum scientiam solidam, ac prudentem induunt; spem habent rerum magnarum, et eam ostentant, et propter haec semper sunt inquieti, et perturbati.

QUARTO. Sunt qui his, quae diximus, vel aliis quae, vel quoad dogmata vel quoad mores, recta ac vera non sunt, ob iudicii proprii tenacitatem, et eius nimiam aestimationem delusi, specie bonae intentionis, et multarum rationum, quas ipsi sibi fingunt, tam vehementer adhaerent, ut nullo

medio rationum verarum , nec auctoritate Doctorum possint ab illa sua inani ac falsa persuasione dimoveri.

QUINTO. Alii ad haec sive his similia trahuntur non tam intellectus lumine ac rationum vi , quam affectus tanta suavitate ac dulcedine , ut per hanc in eandem , et aliquando maiorem animi in suis erroribus obstinationem inducantur.

SEXTO. Saepe etiam ex modico , ac levi principio divino non desunt , qui ingenii naturalis subtilitate multa deducere , ac dilatare possint , etiam in scriptis , eaque omnia divina esse , ac supernaturalia existiment , sibi in hoc valde placeant , et cum aliis iactent.

SEPTIMO. Denique sub specie humilitatis , sed falsae ac inanis , multi decepti , alios etiam in errores inducunt , et cum humilitas sit omnium virtutum fundamentum , in omnibus aliis virtutibus necesse est etiam esse delusos. Latet autem mirum in modum hic daemonis , et amoris proprii versutia ac dolus , dum superbia ipsa pallio humilitatis tegitur , estque propterea morbus hic , et cognitu et curatu difficillimus. Nam incipit quidem internus humilitatis sensus quoad intellectum , et conceptus eius , in quibus dum orat , sibi videtur clare repraesentari , quod nihil sit , quod maximus peccator , quod inter creaturas vilissimus ; at quoad affectum , cum primo haec de se concepit , non addit odium verum et abominationem sui , qualem vere erga foetida , et nobis inimica habere solemus , sed latenter sibi placet , videturque sibi accepisse eximium donum cognitionis sui , et propterea valde gratus esse Deo ; et hinc charitatis in

eum, ac fervoris, et aliarum virtutum actus experitur vehementes, et plenos amore, ac existimatione propria, et sensibili quodam gustu, ac fervore; et sic misere non discernit coram ipso Deo se superbire, et extolli eo magis, quo profunde humiliari existimat: nam vere terminat totus hic progressus internus in opinionem sui, ac delectationem et sensum vehementem suarum virtutum, a quo divina puritas, ac maiestas valde abhorret.

Nam *primo* non solum humilitas sancta requirit, ut omnia a Deo recognoscantur, nihilque a nobis, quod non est adeo difficile; sed ipsa dona Dei in nobis nullum efficiant sensum elationis, quasi per illa aliquid simus coram Deo! Sancti enim viri, quo maiora a Deo dona acceperunt, eo se viliores ac peiores etiam cum illis existimabant; immo nullum recognoscebant in se donum, nullam gratiam, omnia enim charismata mergentes in abyssu suae vilitatis, ac pravitatis, ita obruebant, ut in se, et potissimum coram Deo, nihil aliud, nisi peccatorum maximorum foetorem perciperent, et Domino repraesentarent. *Secundo.* Coram aliis, quamvis se dicat esse vilissimam creaturam, insinuat tamen sensim, et extollit dona quae accepit, in hac communicatione delectatur sub specie divinae gloriae, et proximi utilitatis, patribus spiritualibus detegit eandem formam, quam intus servat; et quemadmodum vere coram Deo in donis suis superbit, sic etiam coram maioribus, nec aperit sincere suam animi elationem, quia vere non discernit, et ab hac reflexione, et vera sui confusione abhorret; directionem ac reprehensiones quidem videtur admittere, sed excusat errores, tribuit daemoni, fragilitati,

et saepe cum illis ostendit fuisse annexos multarum virtutum actus, dum videtur velle obedire, trahit tamen omni conatu ad sensum suum voluntatem ac praecepta maiorum, et iactando animi resignationem, propriam fere semper voluntatem explet. Sub specie etiam devotionis, ut ex: gr: cum prohibetur illi Eucharistia, vel oratio iusta de causa, vel etiam ad probationem, lamentatur, et cruciatur tam vehementer, ut inducat superiorem in sensum suum, et in aliis similibus. In minimis patiens et mansuetus videtur, at excusationes praetendit, et iustificationem sui in plurimis, nec permittit famam suam unquam laedi, et sub specie hac se tuendi ad Dei gloriam, alios sibi infensos deprimat, ac confundit; quaerit, et adhaeret valde illis, qui de rebus suis bene sentiant, et illi favent; nullam unquam correctionem, ac reprehensionem, cum occasio sese harum offert, se promeruisse, aut sentit, aut fatetur. Hinc denique in omnibus virtutibus et actionibus sub eadem larva sequuntur speciosa quidem spectacula, at verae et graves ruinae. Et haec de fallaciis, et illusionibus circa virtutem; superest iam ut remediis aliquid dicamus.

§ 4. De remediis huiusmodi illusionum.

Frustra autem in tanto negotio laboratur, nisi ante omnia radices, amor scilicet proprius et aestimatio nimia nostri ac inordinata, pro viribus per gratiam divinam eradicentur. *Secundo.* Motus pravi naturae, qui cum gratia pugnant, ac motus eius contaminant, reprimantur. *Tertio.* Sunt deinde particularia, ac propria remedia singulis morbis accommodanda.

Quoad **PRIMUM**, necessarium est fundamentum solidum iacere ante omnia contra hunc amorem proprium; consistit in hoc, ut nihil proprii penitus sibi velit; indifferentiam quandam animi absolutam induat, qua sit tanquam tabula rasa, paratus ad omnia quae Deus ipse ab illo requirit; quocumque modo, quocumque medio, quacumque ratione, cum summa animi simplicitate, nihil inquirendo aliud, nec immiscendo proprii iudicii, voluntatis, ac deliberationis, ut velit Deo servire sine ullo commodo, aut bono suo, etiam circa spiritualia; cum iam satis sit manifestum ex dictis, plurimum huius commodi ac interesse misceri in divinis, cui est renuntiandum, sicut alias renuntiavit mundo, cum vero odio, ac abominatione, qualem habet erga vitia turpia, ac manifesta; ut nullam velit hic a Deo retributionem, nec famae, nec consolationis, nec satisfactionis propriae, cum proposito firmissimo serviendi illi solum propter se, cum abdicatione omnium rerum creatarum, et purissima intentione divinae gloriae et divini beneplaciti in omnibus.

SECUNDO. Necesse est, ut examinet diligentissime, ac inquireat motus gratiae in se, et motus naturae, et omnes affectus suos circa spiritualia; lumen autem accipiet magnum, et clarum ex iis, quae iam explicavimus, et per orationem, ac examen procurando omnes affectus, quos iam superius commemoravimus in capite de consolationibus, inspicendo, ac inquirendo quomodo his utatur circa divina et actus virtutum. Potissima autem huius examinis capita haec esse possunt. Quid ab eo Deus velit, ac requirat? Quibus inspirationibus

divinis, motivis, sensibus, ac affectibus circa divina nos ad perfectionem promoveat? Quomodo his omnibus ipse correspondeat? Quae et qualis sit intentio sua, quinam praetextus? Quid a Deo ipse velit? In omnibus affectibus, ac actionibus, quid amoris proprii, ac commodi sit immixtum? Quomodo purissimam eius gloriam in omnibus quaerat, et alia huiusmodi?

TERTIO. Sequi debet praxin P. Ignatii, qua initium, progressum, ac finem totius alicuius negotii, vel spiritus ac affectus diligenter perpendens, lumine claro et efficaci detegat daemonis, et amoris proprii fraudes, et potissimum sophismatis, seu illusionis punctum, de quo diximus superius, ut plene possit dissolvere opera diaboli, et in posterum sibi cavere, veraque ac solida principia et praecepta perfectionis in via Domini formare, et diligenter observare.

QUARTO. Ut autem hoc sit facilius, signa hic potiora solidae virtutis subiicimus. *Primum* est, nihil quaerere sui commodi ac boni in omnibus, sed nudam Dei gloriam, ut iam diximus.—*Secundum.* Vere, ac plene in omnibus seipsum, et potissimum in suis voluntatibus, ac iudiciis vincere.—*Tertium.* Pati libenter mala, iniurias, et persecutiones.—*Quartum.* Benefacere ex corde iis, qui haec nobis inferunt.—*Quintum.* Humiliari, ac subiici omnibus.—*Sextum.* Multa bona pro viribus operari, et occultare.—*Septimum.* Velle haberi vilem ab omnibus, non humilem.—*Octavum.* Quieto ac hilari animo ferre quaecumque veniunt, ut plene divinae voluntati conformetur.—*Nonum.* Docilem esse in omnibus, et facile aliis cedere.—

Decimum. Esse constantem in quocumque bono incepto.

Quinto. In posterum cum primum motus quoscumque divinae gratiae in se sentit, praxim eam observet, qua praeservetur a contagio, ac peste amoris proprii; est autem haec. *Primo.* Ante omnem gustum suum, nihil in eo sistendo, referat quamprimum in Deum, et ab illo immediate recognoscat sine ullo suo merito. — *Secundo.* Perpendat amorem, quo donum illud sibi a Deo datur, et praeferat longe datorem, et eius charitatem ipsi dono. — *Tertio.* Desiderio gratitudinis, ut quamprimum correspondeat, clamet cum Apostolo *Domine, quid me vis facere?* sic enim facile intelliget, quid Deus ipse velit, ut illud exequatur. — *Quarto.* Nullum propriae consolationis, aut commodi affectum misceat, sed omnem motum eiusmodi praescindat, et evellat. — *Quinto.* Sine animi diffidentia vel angustia, suaviter ac diligenter studeat divinae voluntati obedire, ac illam exequi. — *Sexto.* In opere caveat iterum amoris proprii contagium, ne scilicet, aut timore ullo mali huius mundi, vel quacumque alia difficultate deterreatur, vel vana prosperitatis cuiuscumque specie illudatur, sed constanter vincat in bono malum. — *Septimo.* Magni refert in oratione cavere periculum proprii amoris, in quod latenter saepe incurritur. = *Primo.* Igitur se coram Deo tanquam nihilum reputet, cum vere ex nihilo sit, et in nihilum tendat. *Secundo.* Creatum se esse ad Dei imaginem perpendat, non ut in consolationibus, sed ut in contemptu sui, et in cruce portanda Christum imitetur. *Tertio.* Multos esse damnatos, qui in ora-

tionem et aliis seipsos quaerentes et quae sua sunt, misere sunt a daemone illusi, et esse hoc in maximum beneficium computandum, quod hoc sibi non contigerit. *Quarto.* Modum perfecte Deo serviendi esse, velle omnia propter eum solum, et in omnibus, etiam spiritualibus, sibi ac proprio amori renuntiare, proponereque firmissime se hoc facturum. *Quinto.* Cum actus contemptus sui sentit, advertat humilitatem non consistere in illis tantum sed in opere potissimum, ac humiliatione. *Sexto.* Unionem quamcumque cum Deo, etiam specie sublimem suspectam habeat ob suam indignitatem, recusetque penitus, illud de filio Dei perpendendo: *Vulpes foveas habent et volucres coeli nidos; filius autem hominis non habet ubi caput reclinet;* et in hoc curet veram, ac profundam unionem cum Christo, et existimet perfectum amorem in opere ac labore consistere magis, quam in suavitate affectus. *Septimo.* Cum sibi videtur cum Paulo, et aliis sanctis elevari ad tertium coelum ad eorum similitudinem, confundatur, et abhorreat, summe considerando quam inferior sit humilitate, contemptu sui, tolerantia passionum, ac persecutionum, miraculorum ac prodigiorum dono, et aliis; et hinc plane intelligat superbia horribili se tentari, cum illis ob tenues quosdam et saepe inanes animi sensus se comparare audeat, a quorum virtutibus, et donis quam longissime abest.

Singulis vero morbis propria remedia adhibere, praeter haec omnia necessarium est, quae ex dictis colligi possunt. Haec autem omnia quae diximus in remedium harum illusionum, tripliciter possunt singulis accomodari.

PRIMO. Cum ille met, qui errat, lumine claro et efficaci, errorem suum, et eius causas, ac radices per ea, quae diximus, plene intelligit, tunc enim facile curabitur.

SECUNDO. Cum non est huius cognitionis capax existimatque se bene procedere, suaviter ab eo, qui eius curam habet, est admonendus; et primo quidem, ut in universum intelligat, quam difficile sit in via Domini rectum tenere modum, quantis periculis, et daemonum insidiis sit exposita, quam multi errarint; possentque afferri aliquot exempla in variis materiis, quae passim habentur in auctoribus; tum vero omni suspicione falsa ei sublata qua possit dubitare de auctoritate ac sinceritate eius, qui illi praeest, debet clare suum illi errorem aperire, et remedia apta subiungere, ut a tanto morbo liberetur.

Quod si nec huius disciplinae, et correctionis sit capax, expedit tertio illum confundi, ac mortificari de sua superbia atque errore, ex ipsiusmet signis, verbis scilicet, et factis, etiam si opus sit coram aliis convinci. Quod potissimum in eis locum habet, quos superbia et vana praesumptio seduxit. Et haec de primo capite, hoc est de illusionibus affectus, ac voluntatis.

II. DE ILLUSIONIBUS INTELLECTUS, AC EARUM REMEDIIS.

Incepit fere semper daemon homini illudere circa affectum et virtutes, modis his omnibus, quos explicavimus, et aliis; at pergit saepe ad altiora, et speciosiora, ut fraudes suas tegat astute, et firmitus se animis simplicium vel superbiorum insigat,

utque multos alios seducat ; horum specie ac auctoritate. Sunt autem haec ut plurimum prophetiae , cordium penetrations , donorum ac gratiarum impetrationes , falsa miracula ac prodigia , et mentis elevationes , tum quoad raptus , et ecstases , tum quoad objecta divina ac vires hominis ordinarias excedentia : praetendit autem quae iam primo capite explicavimus mala , ac peccata quam maxime potest , et ordinariè in turpitudines inducit , vel in superbiam , ac sanctitatis falsam etiam apud multos persuasionem , vel in falsa dogmata , ac errores , et potissimum omnium post haec omnia in desperationem , ut sibi similes efficiat homines , quorum salutis livore ac invidia maxime cruciatur.

§ 1. *Quam fallax et astutus in hac aetate daemon.*

His autem temporibus quam fallax sit , et astutus daemon , qui fremit contra Deum , ac homines , nos ipsi non uno sed multis exemplis testificari possumus. Immo in primis , ut hinc ordiamur , novit totus mundus viros , et foeminas quasdam , quae sanctitatis opinione iam fere apud omnes praevaluerant , misere ac turpiter fuisse in erroribus , ac illusionibus deprehensas , et poenis debitis affectas ; quod quamvis scandalo multis pusillis fuerit , sapientes tamen , et habentes sensus in his exercitatos , optime noverunt has esse artes daemonis , quibus veris prophetiis , miraculis , ac donis Dei sublimibus , servis suis a Domino etiam in hoc saeculo communicatis , vel communicandis in posterum , quorundam infamia detrahere impie praesumit , ne illis deinde credatur , bonaque plurima.

quae hinc sequi solent ad multorum salutem, ac Dei gloriam impediantur. Nec enim propterea spiritus sunt extinguendi, ut recte monet Apostolus, sed probandi an ex Deo sint, ut divus Ioannes praecipit; nec prophetiae spernendae, sed verae a falsis mature discernendae, nec denique existimandum est deseruisse Dominum ac patrem misericordiarum Ecclesiam suam, immo furorem hunc daemonis, tot fallaciis plenum, indicium esse manifestum earum gratiarum, quas nobis Deus forsitan praeparavit, quas inimicus Dei, ac hominum praesagiens, conatur his artibus, ac fallaciis praeveniendo obscurare.

Mirum est autem, ac difficile creditu, quanta, quamque horrenda hisce temporibus, et moliri, et persuadere conatus sit. Omitto enim horrendas turpitudines in quas mulierculas inducit per imaginum sanctarum inspectionem, per confessoriorum affectionem internam spiritualem, licet vanam, per usum ipsum sacrae confessionis; et quod horrendum est dictu, scimus ac novimus aliquas, in ipsomet Eucharistiae sacratissimo mysterio acsumptione, huiusmodi fuisse turpissimae infamiae furore obcoecatas ac contaminatas. Omitto stigmatum impressiones, frequentes diabolicas apparitiones et visiones sublimes specie, re autem inanes, ecstases, raptus, et alia eiusmodi. Ad maiora venio. Certum est in urbe Italiae insigni sectam fuisse inchoatam a muliercula olim celebri, nunc vero infami, quae et sacerdotem seduxit: huiusque sectae foeminas quasdam, et cognovimus, et allocuti sumus, et ipsaemet hoc ex proposito confessae sunt; et earum in libellis publicae, et iudicariae testifi-

cationes id confirmant. Hae autem in suis conventiculis orabant simul, et potissimum ex canticis aliquid sumentes, excitabant se ad actus amoris in Deum, quos et sanctissimos esse iactabant, et tanto fervore in eis agebantur a daemone, ut quasi extra se fierent. Inde vero aestimantes Deum ipsum immediate vi charitatis mutuae illis coniungi, in turpissima quaeque prolabebantur, ratae nefarios actus, naturali ipsi honestati, ac verecundiae iniurios, esse summae sanctitatis indicium, divinique amoris exercitium perfectissimum; Deumque ipsum immediate per divini amoris sublimitatem haec tam turpia, ac horrenda in illis operari, atque ad id igniculos quodammodo immittere. Extra vero hanc divini amoris exercitationem, haec aliaque id genus exprobrabant, vel ipsa coniugia ut illicita traduentes.

Silentio praeterire cogimur, quae ipsa muliercula harum turpitudinum caput de Christo Domino blasphemo, ac sacrilego ore proferebat. Haec cum legimus, et certo scimus esse verissima, comparantes ea cum antiquorum omnium haereticorum ab Apostolis usque ad nostra tempora circa has abominationes effreni licentia, et errorum impudentia, aperte intelleximus, non solum turpitudine, et abominatione longe illa superare, sed nec in posterum scelestiora excogitari posse. Admiserunt plurimi haeretici tanquam naturae, et rationi conforme, sinere sese ab actu libidinis abripi; addidere et nonnulli in his cultum, et illum admiscuerunt suae turpitudini: at nemo unquam ausus est summam sanctitatem in libidine extra naturam collocare, ex ipsa charitate in Deum illam deducere,

ipsi Deo, ac divinis personis, et Christo Domino, etiam secundum sanctissimam suam humanitatem immediate, operationes tantae turpitudinis adscribere; fitque hinc manifestum, non posse aliquid gravius in hoc genere effingi. At praeter haec incidimus in tot gravissimarum illusionum casus tam occultos et probabiles, ut viri etiam probati et valde periti, virtutum specie, et magnitudine elevationum, seducerentur, quos longum esset nimis commemorare. Unicum sufficiat exemplum mulieris tam pie ac sancte viventis, ut nihil in ea posset reprehendi, et ad sublimes atque angelicas visiones saepissime extra sensus elevatae, quae suo confessario, viro pio et prudenti impetravit peccatorum suorum cognitionem, et compunctionem vehementem, ac plane naturae vires excedentem, charitatis praeterea in Deum lumen ac fervorem quam maximum, quae omnia de ore eius ipsi audivimus, et admiratione digna iudicavimus, cui tamen suadentes et suspensionem iudicii, et maturitatem in re tam ardua et plena periculis, hortati sumus ad probandum mulieris spiritum; ac tum aperte cognovit, esse a daemone illusam cum aliis non paucis, quae illi adhaerentes erant etiam earumdem fallaciarum participes; et longa, ac difficili sane cura, tandem et mulier et sociae omnes, divina iuvante gratia, sunt penitus de faucibus inferni ereptae, et in ordinem christianae humilitatis reductae. In his autem omnibus observavimus, daemonem longa experientia tot saeculorum praeteritorum edoctum, et sanctorum qui contra antiquas suas fallacias remedia adhibebant, simiam effectum, ut nostrum hoc saeculum seducat, subtili

arte ac insidiis hac nostra aetate insinuare se et sanctitatem fingere maiori sagacitate et astutia, quam olim fecerat, maiorique opus esse prudentia et arte ad eius fallacias detegendas. Nam humilitatem profundam, animi resignationem, et ad omnia promptitudinem prae se fert, interna etiam signa ea aemulatur, quae sancti olim ad veram sanctitatem a falsa discernendam in se experiebantur, aliosque docebant; imitatur donorum ac gratiarum impetrationem, ut in exemplo allato videre est, quod divinae Catharinae Senensis speciem referre videbatur.

Et ut ad viros etiam extendi eius fallacias appareat, exemplum aliud subiungamus viri religiosi, ac tam devoti, et vocationis institutique sui tam studiosi, ut in eo nihil desiderari posse videretur. Hic lectione rerum spiritualium, et potissimum quae ad animi submissionem, et cum divina voluntate conformitatem hortabantur, vehementi quodam fervoris spiritu commotus, coepit et internis humilitatis ac sui contemptus actibus, et externis mortificationis, et omnium virtutum operibus adeo elucere, ut esset admirationi tanquam lucerna in candelabro omnibus exposita; confessionem totius vitae suae fecit tam insignem, ut crimina sua a minimis usque ad maiora et penetraret, et cum circumstantiis omnibus notaret diligentissime, et praeterea claro et copioso lumine, et plane insolito causas proprias intimasque radices, tum occasiones peccatorum suorum, initia, progressus, et exitum, daemonis insidias et praetextus, et Dei providentiam ac bonitatem, qua in tenebris illis lucem suorum divinorum influxuum demittebat, et alia plurima usque ad minutissima quaeque ordi-

ne quodam mirabili, et interne conspiceret et verbis explicaret. Post diligentem et perfectam expiationem coepit virtutum omnium luminibus propriis, et praeceptis illustrari, et accendi efficaciter singulis fere horis ac progressus magnos in illis praesferre. Erat autem illud stupore sane dignum, quod discretionis omnium virtutum tam insigne donum videbatur habere, ut nihil posset desiderari in tanta virtutum multitudine, et actionum sanctarum varietate, quoad praecepta solida earum, et daemonis insidias circa eadem detegendas. In omnibus vel minimis suis actionibus, non solum peculiari lumine ostendebatur illi quid agere deberet, sed et affectus, et voluntas, et potentiae, et membra ipsa in singulis agebantur a spiritu, et videbatur quasi ab illo possessus iuxta illud: *qui filii Dei sunt, hi spiritu Dei aguntur*. Ad haec omnia lumina et dona, quae gratiam sanctificantem indicabant, accesserunt alia gratis data insignia. Nam, cum antea esset rerum divinarum plane ignarus, accepit donum interpretandi scripturas tam copiosum, ut in primis memoriter sine codice ad verbum omnia teneret, et referre posset; tum a libro Genesis incipiens, et percurrrens Prophetas, Evangelia, et Epistolas nihil fere praetermitteret, quod posset ad virtutum omnium ac sanctitatis sensus aperiendos spectare, et potissimum submissionis, et sui nihili, et Dei maiestatis et similium. Erant autem sensus ac interpretationes altae, profundae, propriae, et singulares; cumque iuberetur haec omnia scribere, noctibus integris aliquando sine somno ductis, continuoque ac velociter scribens, vix poterat minimam partem exponere thesauri interni, cuius a-

bundantia corde redundante os loquebatur, et calamus exarabat. Vidimus haec et legimus, viderunt et legerunt alii viri eruditi et probi, omnesque stupore vehementi afficiebantur. Coepit et corda hominum penetrare, et intima eorum aperire, nec unius ac paucorum tantum, sed familiae integrae religiosorum discernebat spiritus, detegebat errores, aperiebat causas, adhibebat aptissima remedia, et omnia vere, et sancte. Ad divinas autem illustrationes et altissimas fere semper, elevabatur tanta facilitate et copia, ut potuerit de divinis mysteriis, dogmatibus, et potissimum de virtutibus una die integra volumina dictare. Erat autem primis diebus humillimus, et perfecte in omnibus obediens, et speculum ac exemplum omnium virtutum in suo instituto. At coepit daemon paulatim sub specie instinctus divini, a quo duci videbatur, impellere eum ad quosdam excessus orationis, vigiliarum et similes, qui tamen videbantur excusari posse; tum ad perturbationem quandam ordinis et regulae suae, qua fiebat, ut cum alii orarent ipse non posset ob dolores vehementes capitis, cum autem esset hora somni tunc orationi instare fere cogeretur, in comestione similiter, ac in aliis; unde sensim ipse sibi persuaserit altiorem quemdam instinctum divini spiritus illi assistere, et huic esse obsequendum, non legibus quibuscumque tamquam humanis; donec progressu quodam subtilissimo ac fere imperceptibili eo deductus est, ut et in membris, et omnibus potentiis, ac si esset arreptitius, traheretur ac quasi determinaretur ad omnia; sicque et regulas proprii instituti plane desereret, et nullam iam alterius directionem curaret,

et se tam infallibili regula regi existimaret, ut iam in gratia confirmatus sibi videretur, libertatem voluntatis quasi nullam admitteret, tam speciosa humilitate deceptus, occulta superbia tanta seduceretur, ut Apostolicum se spiritum habere, immo et maiorem crederet, velletque secum trahere totum mundum, et pro defensione sui evangelii vitam profundere, cum apertissimos tamen errores iam clare evomeret. At quoniam vere intentio eius bona, ac pia numquam laesa fuit, (praetendebat enim Dei gloriam, et in maioribus recte se gessit semper, et cum omnium aedificatione) quamvis difficile admodum fuerit ab erroribus suis eum revocare, placuit tamen divinae bonitati post multos, et longos congressus, non solum resipiscendi spiritum ei communicare, sed tanto at tam claro lumine ut (quod in his casibus est difficillimum) paucorum dierum spatio a daemone, cuius erat sane mancipium, liberatus, penetrarit et errores et progressum daemonis ac artem, et remedia illi a maioribus proposita non solum complexus sit toto corde, sed ex seipso factus sit et magister et doctor, et suipsius et aliorum, ambuletque iam in sinceritate et veritate coram Domino, ut illi in sanctitate et iustitia serviat omnibus diebus vitae suae.

Quamvis igitur et daemonis artes, quas in malum ad ruinam animarum tentat semper, eadem fuerint, eadem remedia, ac praecepta Ecclesiae, ac Sanctorum Patrum; negari tamen non debet, quod exemplis apertissimis, et experientia ipsa duce ac magistra didicimus, doctiorem quotidie in malo fieri inimicum humanae naturae, subtilioribus insidiis, ut diximus, hac aetate nos fallere, et efficacioribus opus esse remediis.

§ 2. *Tria remedia efficaciora in usum deducenda.*

IN PRIMIS autem quae de virtutum falsarum morbo, ac curatione dicta sunt, in usum hic etiam deducenda sunt. Nam vitio sub specie virtutis latente detecto, morbus etiam intellectus ut plurimum erumpit; et pro qualitate personae et vitae eius moribus, iudicandum esse de supernaturalibus omnes docent.

SECUNDO. Quae a doctoribus proponuntur remedia optima sunt; ut scilicet multa in his, quae videntur naturae vires excedere, deprehendantur intra naturae limites contineri, vel saltem ingenii viribus naturalibus dilatari, vel affectus impetu augeri, ut superius etiam dictum est; tum mentis qui videntur excessus, ex temperamento oriri; nam quod somnus facit, et vinum, potest et temperamentum operari, et vehemens imaginatio, ut quasi extra se anima rapiatur: immo narrat Augustinus fuisse in potestate cuiusdam presbyteri, ad nutum extra se ita rapi, ut cultro etiam vel acu usque ad sanguinis effusionem percussus nihil sentiret. A daemone autem plurimis modis idem posse etiam fieri, certum est. Idem de Prophetiis, cum et sint quaedam omina rerum, et plurima daemon suggerat, et prudentia humana, ac scripturarum doctrina, et interni quidam sensus, sed pure naturales, sub specie divini influxus, ad multa praedicenda valeant, sancti ipsi etiam aliquando fallantur, sitque propterea spiritus hic prophetiae admodum fallax. In miraculis similiter, et cordis penetrationibus, et aliis, idem dicendum est.

TERTIO. In visionibus, ac mentis elevationibus,

spectandae sunt, ac perpendendae res ipsae ac obiecta; an vana, an inutilia sint, vel saltem bono communi nihil conducentia; vel e contra. Tum conformitas cum Ecclesiae dogmatibus circa fidem ac mores, cum scripturis divinis, cum Doctorum communi sententia, et Ecclesiae traditionibus: et si nova quaedam emergant, et revelentur, quamvis novitas omnis mature sit perpendenda tanquam suspecta, non tamen hoc solo titulo est damnanda statim; sed an ex naturae lumine, an ex divinis scripturis, et aliis similibus possit deduci; an sit antiquitati conformis, an vere et fidem pristinam, et mores antiquos confirmet, est examinandum; sic enim multa nova his similia Deus saepe per novos revelavit; secus vero si haec non adsint, valde debent esse suspecta. In variis autem revelationibus solet Deus simul internum quemdam sensum, ac gustum coniungere, quo se a Deo moveri sancti cognoscunt, ut Augustinus, Gregorius, et alii testantur. Hoc autem cum aliis signis et probationibus est coniungendum.

Haec igitur omnia, et his similia, quae passim in auctoribus habentur, optima sunt: at certum est, nullam in his esse regulam infallibilem; coniecturis, ac prudentia, spiritusque interni sensu, ac experientia quadam tentari curam horum morborum posse, et bene non raro procedere; at saepe etiam errari, potissimum vero hac aetate, qua, ut dictum est, daemon subtilius fallit, et difficilius est fraudes eius detegere.

§ 2. *Quod remedium omnium tutissimum?*

Praeter haec igitur omnia remedium omnium tutissimum proponimus, quod experientia nos docuit in multis esse valde efficax, et quo in omnibus his illusionibus semper usi sumus, saepeque multos esse sanatos testamur, quia vidimus. Est autem hoc, ut is qui huiusmodi animas dirigit, quamvis in initio nullum adsit signum, quo possint visitationes huiusmodi extraordinariae condemnari, antequam progressum ullum faciant, vel quamprimum fieri potest, sibi persuadeat, et persuadere etiam conetur huiusmodi personis, id quod a Deo esse existimant, esse posse a daemone, et saepe nos falli, et exponere seipsas summo periculo gravissimi peccati. Nam cum quis iudicat se a Deo moveri, et certo id credit, facile omnia admittit, delectatur, actus multos adhibet liberos, quibus consentit iis quae in illis elevationibus repraesentantur. In iis autem periculum est commercii cum daemone, idololatriae, qua pro Deo adoretur daemon ipse, tum peccatorum ac malorum fere omnium; summae etiam difficultatis se liberandi a tot malis, cum ius quasi quoddam daemon in hos ex mutuo consensu acquisierit, nec sine tormentis ac gravissimis poenis recedere soleat. His omnibus, aliisque similibus praemanita anima, si vere Deum timet et amat, non solum tenetur suspicari, sed dubitare vehementissime usque ad maximum terrorem, et ab his omnibus, quae viam ordinariam excedunt, abhorrere; cum potissimum, etiam si vera sint (quod est incertissimum) non sanctificent hominem, nec magis gratum

Deo efficiant ; immo vanitatis, superbiae, iactantiae, et multorum aliorum peccatorum iis, qui haec credunt, ac ruinae tandem evidentes afferant occasiones.

Praeterea vero qui tales habet visiones, si in virtutum soliditate est fundatus, de se procul dubio debet sentire humiliter, se illis indignum existimare, dubitare an sint illusiones, an fallaciae daemonis, idque eo vehementius, quo est humilior. Qui autem dubitat, suspendit iudicium, et assensum, nec statim primo aspectu se dat in praedam harum apparitionum. Exemplum unicum sit Beatissimae Virginis Matris Dei, quae propterea turbata est, et cogitabat qualis esset illa saluatio, quia se indignam tanto honore existimabat. Quod si non sit hac virtute praeditus, sed adhuc imperfectus et novitius, tanto magis est illi timendum, ne per saltus in altiora erectus inde in barathrum errorum praecipitetur.

His igitur et aliis huiusmodi iactis solidis fundamentis, nil est securius, quam ut ante ullum examen, an sint a Deo vel non, et ante omnem progressum, quamprimum is, qui animarum huiusmodi curam habet, in corde suo valde ipse haec omnia timeat, quae diximus, et merito; nam si ipse foveat, exponit se periculo participandi omnia peccata, ac ruinas, quas saepe vidimus ex nimia credulitate et indulgentia Sacerdotum ortas esse; externe autem multo magis cum illa persona, cui haec accidunt, severe admodum ac mature est illi agendum, et motivis iam allatis, vel aliis efficaciter persuadendum, ut haec ne curet, sed spernat et omni conatu reiiciat ex sensu intimo suae in-

dignitatis, et periculi iam explicati, et non solum non consentiat, non admittat, non delectetur, sed se abhorrere, ab his quasi a peste, omnibus praeferat. Nam si viriliter in hoc persistat, et nullis blanditiis aut signis quibuscumque se allici, aut immutari sinat vel in minimo, procul dubio daemon superbus et impatiens seipsum prodet, ante quodcumque examen, aut moram, aut remedium aliud, in quibus omnibus, ut iam diximus, nihil est certitudinis, et plurimum latet periculi, his potissimum temporibus, quibus mira arte imitando sanctitatem conatur haec omnia eludere; at cum aperte, et perseveranter contemnitur, in primis nullum acquirit ius, nullum habet consensum, nullum commercium; tum ex superbia et ira prorumpit aperte in signa evidentissima suae pravitatis, et coram Deo meretur eiusmodi anima lumen discretionis, et vires magnas resistendi diabolo.

Quod si quis obiiciat: quid si a Deo immittuntur? numquid non impium est divinas illustrationes reiicere, et contemnere? Respondemus: nihil esse timendum; nam cum tantum sit periculum erroris, et superbiae, placet summe Deo haec humilitas. Patet hoc *duplici* exemplo. *Alterum* est, cum quis vere sanctus multis laudibus ab aliquo extollitur; quamvis enim sint verissimae, si tamen applaudit et admittat, non est sauctus, sed vanus. Sanctus autem et erit, et iudicabitur, quo vehementius quasi excandescens humanas laudes repellit, et se miserrimum, et indignissimum illis protestatur. *Alterum* sit, cum offeruntur Imperia, Episcopatus, et aliae dignitates viris dignis, ob eorum virtutes ac merita; nulli dubium est, nihil

sanctius ac tutius esse, quam ex propriae indignitatis ac insufficientiae professione omnia recusare, placereque summe Deo, etiamsi ipse offerat et vocet ad haec, ex intima humilitate ab his abhorre-
re. At in huiusmodi apparitionibus contineri, vel expresse vel saltem virtute laudes insignes illius, cui ostenduntur, certum est, et esse signa quaedam, quo maiora omnibus naturalibus ac moralibus, eo altius praeferebat sanctitatem ac merita illius. Nihil igitur periculosius, quam admittere, nihil securius ac laudabilius coram Deo, quam vehementer obsistere; potissimum cum tanta sit incertitudo, tot tantaque gravia pericula maximorum peccatorum; immo haec humilitas maxima est dispositio, qua anima illa veris, ac divinis visitationibus digna efficiatur; cum Dominus intelligat illam detestari daemonis fallacias, non Dei privilegia; et suam indignitatem ac vilitatem velle protestari, non autem Deo resistere; immo hanc esse efficacem orationem virtutalem, quae etiam expresse exhibita Deo esset gratissima, ac si diceret: Domine, nescio in primis, an tu sis, an vero daemon; tum dato quod scirem, supplex te deprecor, ne me vilissimum vermem sic visites, sed recedas a me, quia homo peccator sum; nolo hic mercedem, sed laborem; nolo visionem, sed fidem; nolo in hac lacrymarum valle triumphum et gloriam, sed ignominiam; nolo te nunc imitari in caelo gloriosum, sed in cruce pendentem. — Haec solida, et profunda humilitas, in primis est securissimum praesidium contra daemone, illi summe displicet, summe per eam irritatur, nec potest e continere, quin signa det aperta nequitiae suae.

Deus autem habet eam charissimam, et ea plurimum delectatur; *superbis enim resistit, humilibus autem dat gratiam.* Igitur si sit bonus spiritus, vel recedet, ac cessabit, ut satisfaciat his precibus, et hoc non inaniter, nec frustra; nam obtulisse supernaturalia fuit tentatio ac probatio maxima virtutis; humilitas autem in repulsa est omnium virtutum fundamentum, ac basis. Recedet igitur cum augmento magno virtutum; immo nulli dubium est Deum non raro haec immittere, ut tentet, an vani ac superbi, an vero humiles simus, cessareque merito a tentatione, cum virtutis victoriam ac fundamentum ex ea reportamus; vel si persistet in iisdem illustrationibus, optimum erit signum boni spiritus.

Quod si quis petat, post primam repulsam et probationem qualem descripsimus, an expediat eis consentire, et consortium huiusmodi admittere, vel quid sit tunc agendum? Respondemus: diu ac perseveranter in prima humilitate esse persistendum; placet enim humilitas semper magis Deo, nec unquam est deserenda. At subiunget aliquis servandam quidem esse humilitatem, et simul etiam accipiendam esse divinam benedictionem, sic enim sanctos fecisse legimus; quod si indignitate nostra commoti dona Dei recusamus, miseri, et omnibus donis nudi semper erimus. Quid maius, ac divinius Christo ipso Domino in Eucharistia ad nos veniente? coram quo, nonne iubet Ecclesia, ut dicamus: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, quod ad humilitatem refertur; simul autem praecipit, ut eum hospitio in corde et in visceribus excipiamus? Ad haec dicimus; non

esse dona haec ad sanctitatem promovendam aut conservandam per se ordinata, sicut Sacramenta, et alia multa: immo in illis gravissima latere pericula, etiam post primas repulsas, quamvis soleat daemon saepe se prodere. Experientia tamen magistra vidimus his temporibus non raro eum dissimulare, ac si esset bonus spiritus, laudare illam submissionem, et hortari ad excipiendas coelestes gratias, ne Deo ingrati, immo rebelles videamur; qua arte, nisi quis sit valde cautus, tam tenaciter falletur, ut ab errore vix unquam postea liberari possit. Quod si demus etiam bonum esse spiritum, qui post humilitatis initium ad aliquem veniat, periculum est maximum, ne in progressu se daemon illi immisceat, cum scilicet videt animam adhaerere firmiter, et cedere huiusmodi spiritibus; facitque hoc tam latenter, ac fraudulentem, ut vix a bono, ac sancto discerni possit. Cum igitur numquam cesset periculum simile primo, numquam securus erit homo, nisi ex intima cordis submissione semper vehementer resistat, et quidquid extra legem ordinariam illi occurrat, pro viribus a se repellere conetur; eritque hoc semper Deo gratissimum; et cum in his mentis elevationibus anima potius divina patiatur, quam agat, facillimum erit illi, etiam invitam, et ex humilitate renuentem trahere quocumque volet, et in sublimia rapere; et quamvis tunc bonus spiritus, ac divinus certam eam reddat veritatis ac sanctitatis, cum scilicet divinis illustrationibus afficitur; illis sublati, quietam ac securitatem maximam sentiet, si ad pristinam suam humilitatem, immo et profundiorē redeat, nil curet aut desideret huiusmodi eleva-

tiones; sed studium totum suum in mortificatione et cruce Domini, ac solidarum virtutum acquisitione collocet, reliqua omnia reiiciat quantum in se est; nam si a Deo erunt, semper crescent, et in illis semper etiam magis Domino placebit.

Et hic sit finis totius huius materiae de spirituum discretionem.

INDEX

<i>Elogium Auctoris</i>	3

S. P. IGNATIUS IN LIBRO EXERCITIORUM

<i>De triplici cogitationum genere</i>	9
<i>Regulae ad sentiendos et dignoscendos Spiritus, magis propriae pro prima hebdomada</i>	40
<i>Regulae aliae ad pleniorum Spirituum discretionem, et secundae hebdomadae potissimum convenientes.</i>	47

De discretionem spirituum

<i>Praenotanda.</i>	24

PARS PRIMA

<i>De prima discretionem habenda inter motiones, quae in nobis a nobis ipsis, et eas quae ab diverso spiritu in nobis excitantur</i>	25
<i>§ 1. Quo sensu vera sit huiusmodi discretio?</i>	26
<i>§ 2. Quae signa discernendi hosce motus?</i>	29

- § 3. *Quare varietas naturae, temperamenti, et ingenii sit considerata?* . . . 30

PARS SECUNDA

- De secunda discretione, *motionum scilicet quae extrinsecus nobis adveniunt, a bono Spiritu vel a malo* 33
- I. *De eadem per Regulas primae hebdomadae* ib.
- § 1. *De primo discretionis principio* . . . 34
- § 2. *De secundo discretionis principio* . . 42
- § 3. *De motionibus utriusque Spiritus, scilicet consolationibus et desolationibus.* 50
- De spiritualibus consolationibus et tristitiis.* 54
- § 1. *Quotuplex sit consolatio et desolatio?* ib.
- § 2. *A quo Spiritu provenire possint?* . . 56
- § 3. *Quibus signis inter se discernendae?* 58
- § 4. *Quae praecepta in singulis servanda?* 62
- II. *De discretione spirituum per Regulas secundae hebdomadae.* . . . 76
- De duplici genere spiritualis consolationis* 77
- § 1. *Quomodo effingat daemon bonas motiones?* 79
- § 2. *Quomodo daemon ex iis malum deducat?* 81
- § 3. *Ad quem finem malum post progressum solent deducere?* 84
- § 4. *De variis illusionum speciebus.* . . 86
- I. *De affectus ac voluntatis illusionibus, et earum remediis* 90
- § 1. *De illusionibus sub specie commodi.* 91

§ 2. <i>De iisdem sub specie delectationis.</i>	93
§ 3. <i>De iisdem sub specie honoris.</i>	98
§ 4. <i>De remediis huiusmodi illusionum.</i>	102
II. <i>De illusionibus intellectus, ac earum remediis.</i>	107
§ 1. <i>Quam fallax et astutus hac aetate daemon.</i>	108
§ 2. <i>De tribus efficacioribus remediis.</i>	116
§ 3. <i>Quod remedium omnium tutissimum?</i>	118

060.32

G121

42977

AUTHOR

GAGLIARDI, S. J., ACHILLES

S. P. Ignatii De Loyola
De Discretione Spirituum

TITLE

Regulae Explanatae.

DATE DUE

BORROWER'S NAME

Free

Rampal

STORAGE - GCSA

JAN 23 1976

Choy

060.32

G121

42977

